

Καλαρρύτες

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΟΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΓΕΣΜΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ "Η ΠΙΝΔΟΣ" ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1996 • ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 64 • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985 Δ/ΣΗ: ΛΑΜΠΟΒΙΤΙΑΔΗ 3 Τ.Κ. 453 33 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Στα βουνά μας

ΟΙ ΧΑΡΕΣ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ

Οι μακρινές καλύβες της στάνης καπνίζουν στα ψηλά βουνά της Πίνδου μας. Η δούλεψη κοντά στο βιός, στα ζωντανά χαρίζει σιωπή, σύνεση, σκέψη, πρόσωπα χωρίς προσωπεία. Απαλό, ήρεμο φως σ' ανθρώπους, πρόβατα, γκριζόβραχους, στις στάνες. Τα αγριολούλουδα ξεμυτίζουν στις πιο απίθανες σχισμές της ρυτιδωμένης πέτρας. Τα κοπάδια αμέριμνα βόσκουν στις πλαγιές στην αρμονία των κυπροκούδουνων και τ' αγέρα. Ενας ξεχασμένος λόχνος στη σπηλιά φέγγει σιωπηλά, ήρεμα, λιτά.

Το αίμα των ξωμάχων βράζει στο κορμί γεμάτο ζωή, δύναμη και χαρά από το δροσάτο αγέρι με τη χαρακτηριστική ορεινή ψύχρα. Οι τσοπάνηδες σαλαγούν τα ζωντανά με τη βραχνή φωνή και το αγέρωχο, μεγαλόπρεπο, μπρούτζινο πρόσωπο, σμιλεμένο απ' τις έγνοιες της υπαίθρου. Τα ατημέλητα μαλλιά τους πέφτουν, περίσσια στο μέτωπο και σκιάζουν το αετήσιο λαγάρδο βουνίσιο βλέμμα. Η ειδή της στολής του Πάνα σώζεται αραιά και που. Η δωρική ομορφιά των τσοπαναίων συνθέτει έναν σιωπηλό ύμνο στη περήφανη ορεινή ζωή, στα γαλήνια τοπία των βουνών, ανάμεσα από το Θεό και τους ανθρώπους.

Η τσοπάνικη ζωή είναι ένας πανάρχαιος μόχθος χιλιετιών. Λειτουργεί απ' την ανάγκη των ανθρώπων να επιβιώσει. Οι μοναδικές στιγμές της ζωής της στάνης συνεχίζονται και στις ημέρες μας, ήρεμα, γόνιμα. Το τίμιο ψωμί, ο ατίμητος κόπος, η αξιοπρέπεια στην πράξη!

Το τσοπανόπουλο δρασκελίζει το μαντρί του κοπαδιού απ' τη μέρα που θα γεννηθεί. Απ' τον κόρφο της μάνας του. Τα πρώτα του ακούσματα είναι η μελωδική φωνή της μάνας, τα κουδουνίσματα, τα βελάσματα, τα φλογέρα και τα γαυγίσματα των τσοπανόσκυλων. Οι πρώτες εικόνες της ζωής η μάνα, ο ήλιος, τα βουνά, τ' αδέρφια, τα πολλά αδέρφια, χαρά και σιγουριά για το σπίτι, ο πατέρας, τ' αρνάκια και τα κουτάβια. Σ' αυτό το περιβάλλον η ελπίδα πάντα έχει τις πόρτες της διάπлатες στην προκοπή.

Στα ψηλά βουνά της Πίνδου μας με καλοκαιρία κι αγριοκαιρία ο άνθρωπος βρίσκει τα μέτρα του, τις πραγματικές διαστάσεις της ηθικής, της αξιοβιγνής, της ανθρώπινης ζωής.

Οι πορσελάνες της νύχτας ξομπλιασμένες μ' άστρα, σύννεφα, φεγγάρι, αστραπές και βροντές στον ουρανό ανάβουν στο νου σπίθες για συλλοή και φυγή απ' την καθημερινό-

τητα. Οι νύχτες της μοναξιάς ασημένιες, ατελείωτες, απέραντες. Κοντά ο Θεός, ηθύμιση των δικών σου τα ζωντανά. Τις ημέρες κοντά σου βρίσκονται τα πουλιά, το κελάπημα, οι βρύσες, οι ποτίστρες μια παρουσία και λάμψη της γιορτής της καρδιάς.

Όλα αυτά και πολλά άλλα τα υπομένει ο ξωμάχος καρτερικά, μεγαλόκαρδα, γενναϊόψυχα. Λέει ειλικρινά με το στόμα γεμάτο: «Δόξα τω Θεώ». Και προσθέτει στις αντιξοότητες: «Και τα

κατάσταση του κορμιού του. Μην ξεχνάμε τις ευχές όταν τα φιλοκοπνάμε με παρέα στις χαρές και τα πανηγύρια: «Εις υγείαν». «Στην υγεία σας» κ.λ.π. Τότε τα χαρούμενα μάτια της ψυχής μας πετούν και συναντούν νοερά σκηνές της ζωής μας φωτισμένες και λουσμένες από τη δύναμη και τη χαρά της υγείας.

Γράφει ο ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ
(τ. Λυκειάρχης)

θα σκουπίσουμε λιγότερα δάκρυα στο πρόσωπό μας!

Καλά το βουνό, η αντρίκεια, η γενναία, η περήφανη ζωή του τσοπάνη των ψηλών βουνών μας είναι σκληρή, παλληκαρίσια και προϋποθέτει ηρωισμό να τη ζήσεις, αλλά η ζωή του ορεινού χωριού; Είναι κρίμα, αμαρτία, ενοχή που από πολλούς θεωρείται καταδίκη, κατάρτα, εξορία!

Η ζωή στα κεφαλοχώρια της Πίνδου μας, όπως σι' αρχοντοχώρι Καλαρρύτες είναι ευχή, ευλογία Θεού, ζωντανό όνειρο, χαρά, ευτυχία.

Ο Αν-Νικόλας, έργο πίστεως, ζωντανή προσευχή, δέηση και έργο του μόχθου των πατεράδων, των προγόνων, των προπατόρων μας. Ο πολιούχος και ο προστάτης όλων μας. Οι θεσπέσιες, οι έξοχες, οι κατανοητικές θείες λειτουργίες σε ψυχική ανάταση μας είναι αλυσμόντες. Ενας χείμαρρος δέους, πίστεως, αγάπης και ελπίδας μας πλημμυρίζουν. Η ζωή της Εκκλησίας μας κάνει ανθρώπους!

Οι αυλές, η δροσιά της σκαμνιάς στο κατακαλόκαιρο, η νοηματισμένη ατέλειωτη κουβέντα ο καφές, το κρύο νερό, το γλυκό, τα χαρούμενα παιδιά που παίζουν στις πεδιάδες, οι λιγερές που ομορφαίνουν τα γκαλντερίμια, οι χαρούμενες Κυριακές μ' όλη την αίγλη της εορτικής καμπάνας που σκορπά μηνύματα ζωής κι ελπίδας στα διάσελα και τις κοντορακούλες. Τα πάντα, όπου η αγάπη ανοίγει την αυλόπορτά της.

Τα παιδιά, τα πολλά παιδιά που παίζουν, τρέχουν, τραγουδούν είναι τα πιο ελπιδοφόρα κελιδόνια της άνοιξης, της προκοπής και της αναγέννησης του χωριού μας. Αποκαλύπτουν αθέατες χρυσές ακτίδες απέραντη χαρά για τα ίδια και σιγουριά για τους μεγάλους, τους ώριμους, τους γονείς, τους συγγενείς και τους περαστικούς.

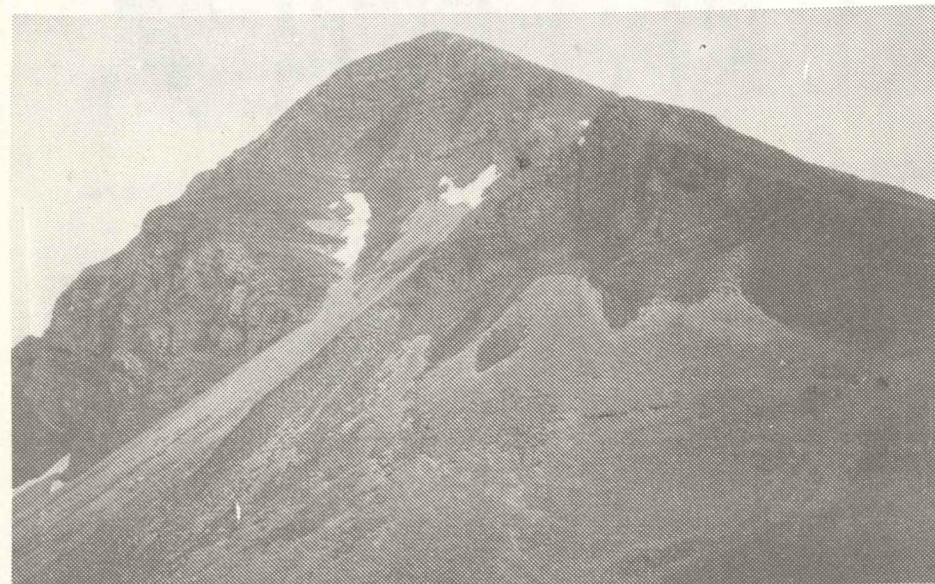
Στο κεφαλοχώρι μας Καλαρρύτες το αίμα μας αναβλύζει ξαναγιωμένο όταν μείνουμε καιρό. Επί τέλους τα χείλη μας μιλάνε στα μέτρα τους, η καρδιά μας χαιρετά μ' απλωμένα φτερά, το ψωμί είναι γλυκό το γέλιο φυσικό, η σκέψη ανθρώπινη, η χαρά απέραντη, όλα στην καλή τους ώρα!

Στο χωριό μας Καλαρρύτες της Πίνδου μπορείς τη χαρά σου ν' ανοίξεις τα παράθυρα και ν' αγναντεύεις παντού την ομορφιά σε χίλιες λάμψεις και χρώματα.

καλά και τα κακά δεχόμενα». Αυθόρμητα στρέφεται προς το μέρος όπου βγαίνει ο ήλιος, κάνει το σταυρό του και ελπίζει, ανακουφίζεται, ζει. Η ανθρώπινη σελίδα των ανθρώπων της Πίνδου που φλέγεται από αγώνα, ανθρωπιά, συμπεριφορά που ταιριάζει σε αληθινό σε ψυχικά καλλιεργημένο άνθρωπο και αξιοπρέπεια, ευγένεια ήθους στη πράξη.

Έχει τις στενοχώριες και τις χαρές της η ζωή και ο αγώνας του ξωμάχου. Μια από τις πολλές χαρές της είναι η υγεία, η ευεξία, η χαρά για τη εύρωστη

ΜΠΑΡΟΣ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ (υψ. 2160 μ.)
Φωτ. Κ. Μπαρμπούτης (3-6-1996)

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

Του Κωστή Παλαμά

Βουνά ψηλα, βουνά ησικερά, βουνά
γυμνά, βουνά πρασινισμένα,
μικρός αν είμαι, αισθήματα τρανά
γεννάτε μέσα μου και ταιριασμένα. (...)

Βουνά, παιδιά γιγάντινα της γης,
βουνά ανυπόταχτα, βουνά αιώνια,
που έχετε τη λαμπράδα της αυγής
για χαμογέλιο, για στολή τα χιόνια,

πού χύνετε θυμό σας φλογερό
την αστραπή, το μαύρο νέφος θλίψη,
και μιλημά σας το γοργό νερό,
που με βοή κατακυλά απ' τα ύψη,

που έχετε χίλιες γνώμες και καρδιές
κι αγάπη και χαρά και περηφάνεια,
σαν τους ήσικους σας και τις ευωδίες,
σαν τα πουλιά, τ' αγρίμια, τα βοτάνια,

που έχετε τη δική μας τη ζωή
και τα δικά μας έχετε πρωτάτα
και μοναχά σας λείπουν, κι είστε θεοί,
τα γεράματα: πάντα είστε με νιάτα! (...)

Βουνά της γης αυτής ελληνικά,
διάφανα, καθαρά, πελεκημένα
από τεχνίτη χέρια μυστικά
σα μετρημένα αγάλματα ένα ένα,

που κρύβεται τα μάρμαρα λευκά
και μοσχομυρισμένα τα λουλούδια,
και πιο γερά απ' τις πέτρες πιο γλυκά
κι απ' τους ανθούς, τα κλέφτικα τραγούδια (...)

ΖΩΗ

Ζαχαρία Παπαντωνίου

Μαύρα κι ανήσυχα γίδια κατεβαίνουν να πιουν στην κελαηδούσα
ρεματιά.

Μαύρα κι ανήσυχα γίδια σταθήκαν άξαφνα στον κατήφορο, με τα
κέρατα σαν κλάδους, και τα κεχριμπαρένια των μάτια με κοιτάζουν.

Μεσ' απ' το λόγγο, μέσ' απ' τα σγουρά πεύκα,
ένα κοτσούφι σφυρίζει σαν τσοπανόπουλο.

Α, ζωή, τρελή που είσαι! Α, ζωή!

Στον κόρφο του βουνού, σαν καλοσύνη που κρύβεται, είν' ένα εκκλη-
σάκι.

Χρόνια διακόσια κοιμάται απ' όζω ο καλόγερος που το ζωγράφισε.
Χρόνια διακόσια σωμαίνονται τα τρία του κυπαρίσσια.

Στον κόρφο του βουνού είν' ένα κάτασπρο εκκλησάκι.

Α, ζωή, ωραία που είσαι! Α, ζωή!

Απάνω στις λιλά μολόχες, απάνου στο νέο θυμάρι, πουλάκια δίχως
όνομα, στιγμές πουλάκια, ήρθαν - έφυγαν.

Οι γαλανές σκιές των φύλλων τρέχουν στο φακιόλι της χωριατοπού-
λας που διαβαίνει κάτω απ' τον πλάτανο.

Στον ίσκιό του ο γεροπευκός κοιμήσεν ένα κοπάδι.

Στο λαμπρό γαλάζιο τ' ουρανού άσπρα σύννεφα σβήνουν από
ηδονή...

Α, ζωή, ευτυχισμένη που είσαι! Α, ζωή!

Κι όμως την ώρα του δειλινού - δεν ξέρω τι θέλει το φως του άλλου
κόσμου και χύνεται στα πεύκα, τί θέλει το φως του άλλου κόσμου...

Κι όμως τώρα που βράδιασε δεν ξέρω γιατί όλα στον κόσμο συλλογι-
ζονται την αιτία των - γιατί το σκοτάδι απλώνεται σαν ένα μεγάλο
νόημα...

Κι όμως τώρα που σκοτείνιασε τα πλάσματα συλλογίζονται το νόημα
τούτο, που το είχανε ξεχάσει το πρωί σήμερα με τον ήλιο, σήμερα με
τις χαρές, και πάλι θα το ξεχάσουν αύριο με τον ήλιο, αύριο με τις
χαρές...

Α, ζωή, ασυλλόγιστη που είσαι! Α, ζωή!

Ζαχαρίας Παπαντωνίου, «Ζωή»

Πεζοί Ρυθμοί

Βιβλιοπωλείο της Εστίας (α' δημοσ. 1923)

«ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ» ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

εκδότης: ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ «Η ΠΙΝΔΟΣ»

ΛΑΜΠΟΒΙΤΣΙΑΔΗ 3 - ΤΗΛ: 37440 - ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Συντάσσεται από επιτροπή

Πληροφορίες - Επιμέλεια Εκδόσεως - Συνδρομές - Εμβλήματα

κ. Θεόδωρος Μπαργιάννης

Τέγμα Στρ. Παπάγου - ΙΩΑΝΝΙΝΑ 45445 - Τηλ. (0651) 25.561

Τα έξοδα εκτύπωσης και διακίνησης

της εφημερίδας, καλύπτονται από τις προαιρετικές

εισφορές μελών και φίλων μας

ΜΟΝΤΑΖ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Π. ΜΠΟΥΡΗΣ - Π. ΣΤΡΑΤΟΣ Ο.Ε

Στοά Ορφέα - Ιωάννινα

Τηλ.: 77433 - 25634 - FAX: 77871

Κώστας Κρυστάλλης Καπετιάν Κωνσταντάρης

Είς τον καθάριον ουρανόν ανέ-
βαινε αγάλι αγάλι θαυμάσια
μεγαλοπρεπής, ωσάν βασι-
λιάς με την αχιδωτή του κορόνα, ο
απριλιανός ήλιος, μόλις σηκωμέ-
νος από τ' άβρετα, τα μυστηριώδη
παλάτια του όπου εκοιμάτω. Κάτω
από τις άφθονές του αχιτίδες, του
κρουστού πελάγου, του χρυσού, τα
γαλάζια στήθια φεγγεβολούσαν
ωσάν το χρυσάφι, λαμπροκοπού-
σαν τ' άλιωτα, τ' απάτητα χιόνια
του Παρνασσού, ωσάν ασημένια
βαριά στολίδια του. Ωσάν διαμάντια
επρόβαλλαν οι δροσόσταλες, κρε-
μασμένες εις τα χορτάρια και τους
ανθούς της γης. Εμπρός εις τον
ήλιο χρυσοσπασνίζουν τον Σαλώ-
νου τα λόγκα, τρέχει γοργά το
κατάκρυσ κεφαλόβρυσσο φιλώντας
τ' αρκίει εδώ και τα σχίνα εκεί, η
παρδαλή πεταλούδα ανθολογάνει
από το ένα εις τ' άλλο λουλούδι και
το πουλί του βουνού πηδάει από τη
ζεστή φωλιά του στο φράχτη και
κελαηδεύει με τη γλυκιά του φωνή,
που παίρνει την πικρότη. Τρέμει στο
γρσίδι η παπαρούνα η ντροπαλή
και παίζει με την αύρα τ' άσπρου το
χαμόμηλο.

Τήρας του κόσμου τούτου το
μοναδικό πανηγύρι ο Κωνσταντά-
ρας, λημεριασμένος απάνω στην
Μπαλαγέρα, κι ένιωθε τη μεγάλη
του κλέφτικη καρδιά ολάνοιχτη και
σαν ολάνοιχτο στόμα και διψασμέ-
νο να πίνει και να ρουφάει αχόρτα-
γα, σαν από άπατη νερομάνα, τ'
αθάνατο νερό της ζωής απόχυνε
γύρω του η πανέμορφη πλάση.

- Τέτοιον πανώριο κόσμο γιατί
να μην τον χαιρέται μ' όλη του την
καρδιά κανένας, ωρέ παιδιά; είπε
χαμογελώντας γλυκά προς τα παλι-
κάρια του.

Κι ολόγυρά του ελάμπανε στα
ταπράζια οι πρώτου μπουλουκοτσή-
δες, ο γερο - Χρόνης ο φοβερός, ο
Βλαχοθανάσης ο ανήμερος, ο Βλα-
χαρμάτας ο Βέργος, ο Λάμπρος ο
Τσεκούρας.

- Θεού χαρά σήμερα' αλήθεια,
μίλησεν ο Τσεκούρας.

- Ομορφος και καλός είναι ο
κόσμος, τους κάνει ο Βλαχοθανά-
σης, κι ανθοσπαρμένος. Όμως πόσα
πικρά αγκάθια κρύφτει από κατ' από
τα λουλούδια του.

- Για τ' εμάς τους κλέφτες αγκά-
θια δεν υπάρχουνε, λέει ο Κωνστα-
ντάρης. Πικρές εμείς δεν απαντάμε
μπροστά μας ποτέ. Εμάς κι ο θάνα-
τος ακόμα είναι τραγούδι. Τα έργα
μας παλικαριές. Ρίξτε μια ματιά στ'
άρματά μας. Κάθε τους λαμπυρίδα,
τώρα που τα φιλεί ο γλυκός ήλιος,
λέει και μια δόξα. Εμένα μου χάθη-
καν τα δύο παιδιά, θυμάσαι; Στα
Πεντεόρια ψηλά στο πλευρό μου
σκοτώθηκαν και τα δύο, εκεί που κι
ο ίδιος λαβώθηκα. Όμως δεν τα
ήλαψα, τα τραγούδησα. Και τρα-
γούδια τους έπρεπαν των παλικά-
ρικών μου. Όταν τα συλλογίζομαι,
καλοτυγχίζω μοναχός μου που
γέννησα και καμάρωσα τέτοια παι-
διά... Ε δεν τα χάρηκα και πολύ.

Μου τα πάτησε ο άδικος Χάρος,
σαν τα λουλούδια με το πρώτο
τους άνοιγμα που τα πατάει το
θεριό του λόγκου. Όμως και τόσο
που τα 'νιώσα κοντά μου, με την
τιμή που μου φέραν, ο κόσμος τού-
τος ο όμορφος και καλός περίγυρά
μας σαν διπλή παράδεισο μου
φαντάζει, σαν τα συλλογίζομαι τα
λιγοήμερα... Εχω τώρα το μικρότε-
ρο. Μαθαίνει τώρα τα γράμμα του.
Δόξα σοι ο Θεός. Μου φτάνει κι
αυτό. Δε χάνεται η κλήρα μου, δε
σβήνεται το όνομα μου. Πρώτα ο
Θεός. Ας του χαρίσει ζωή.

Δεν επρόφτακε να ειπεί περι-
σότερα. Γιατί ανασηκώθηκε από
δίπλα που 'ταν πεσμένος ο γερο-
Χρόνης και του λάλησε σοβαρά:

- Να με συμπαθάς με το λόγο
που θα σου ειπώ, καπετάνιε. Για τα
άρματα και τα δυο σου πεθαμένα
παιδιά μπορείς να είσαι άξιος να
παινεύεσαι και να ψηλοφρονάς.
Όμως για εκεί το μικρότερο μη
χάνεις χρυσά λόγια, γιατί δε σ'
έμοιασε.

- Με τα σωστά σου τα λες, παπ-
πού ή παίζει;

Επικρογέλασε ο αρματολός του
Γαλαξιδιού.

- Με τα σωστά μου και με τα όλα
μου, καπετάνιε. Ξεκλήρισε και
έγινε τρουπολόγος το μικρό,
Κώστα μου. Από την αυγή ως το
βράδυ βρίζει τους τρανότερους του
και κλέβει. Κλέβει κατσίκια και
να καίει άλλο δέντρο σιμά του ή
αριά. Ράχες, βουνά, λαγκάδια,
κάμπους, ωσάν δαιμονισμένο τα
δέρνει τ' ανεμβρόχι και χάνεται τ'
όμορφο λιβάδι στην καταχνιά.

Ορμητική η πλημμύρα σέρνει στην
καταβόθρα της ωσάν ποταμί σπαρ-
μένα και κλαδιά. Ο ξευγολάτης του
κάμπου ο φτωχός απαριάζει τ' αλέ-
τρι του στ' όργωμα, παίρνει μες στο
καλύβι τα καματερά του και με
σταυρωμένα τα χέρια τηράει τη
συφορά, που πνίγονται και παν
χαμένοι οι κόποι του όλοι. Και του
βουνού ο βοσκός απότιστα απ' τη
βρύση περνάει τα πρόβατά του και
σφιχτά σωρίζοντας και σαλαγώ-
ντας τρέχει πλαλητά να τα μαζώ-
ξει στη σπηλιά, γιατί δεν είναι πιο
πιάκω στα χέρια μου. Κι έγινε άφα-
ντος εις μια λαγκαδιά μέσα.

Τ' απομεισήμερο μέσα εις νερο-
φορτωμένα σύννεφα έκρυψε ο
ουρανός τη γαλανή αγκαλιά του κι
ο ήλιος την περίφαντη τη λαμπράδα
του.

Αχός βαθύς και λαλητή ερχόταν
από πέρα, που σήμαιναν ότι ανεμο-
ζάλη σιμώνει. Το σύννεφο προσχα-
μλώνει στη γη σαν την κατάρρα
κατάμαυρο και φουσκώνει τα στή-
θια του από θυμό. Η σκοτεινία κι η
τρομάρα καταπλάκωνε εκεί πίσω
της Γκιόνας τα βουνά.

Δεύτερο φουσάτο από σύννεφα
ξεβγαίνουν από τον κόρφο του Χρι-
στού, φοβηρό κι οργισμένο κι έτρεχε
να συγκρατήσει το δρόμο του πρώ-
του.

Τούτο ορμητικά χύνεται, κατα-
σκοπεύει τον οχτρό του, κι εκεί που
περνάει, κρούοντάς τον, αστρά-
φτει. Σπιθοβολίζει ο κρατερός
αέρας, φεγγοβολούν οι ουρανοί,
βροντάν τα κορφοβούνια κι η
πλάση η πανέμορφη έγινε μεμιάς
Αδης. Σωπαίνουν, μουλιάζουν τα
τετράποδα και τα πουλιά, χωρίς να
κελαηδούν, τρομασμένα για να
κρυφτούν στη φωλιά τους παρα-
δέρνων. Μονάχα τα όρνια, σαν
κολασμένα πνεύματα, πετούν μες
τον τρικυμό, ζητώντας να βρουν το
μισητό φαγητό τους. Τρέμει
σύγκορμη η βαλανιδιά του βουνού,
στρίφτει τους κλώνους του τους
ατάραγους το δυνατό ρουπάκι και
το χαμόδεντρο σειέται ολόβολο
σαν το καλάμι, λες και γνωρίζει με
ποιον οχτρό βαρύ ν' αντιπαλέψει
του μέλλεται. Η μπόρα αρχινάει να
δυναμώνει. Παντού καθούρι πέφτει
και χαλάζι. Μα ο βρόνος στιγμή δεν
σιγανεύει.

Σπάει φλογισμένο από τα σύν-
νεφα τ' αστροπελέκι και κατακαίει
και συντρίβει στα ριζιμιά κοτρώνια
και τα ψηλά έλατα, κι ό,τι απαντάει
στο διάβα του το ρημάζει.

Εδώ θωρείς να πλέει κλωνάρι
μες στ' αυλάκι και παρεκεί θεόρα-
τος πλάτανος να κείται κάτω
σωριασμένος και το χαλασμό του
να καίει άλλο δέντρο σιμά του ή
αριά. Ράχες, βουνά, λαγκάδια,
κάμπους, ωσάν δαιμονισμένο τα
δέρνει τ' ανεμβρόχι και χάνεται τ'
όμορφο λιβάδι στην καταχνιά.

Ορμητική η πλημμύρα σέρνει στην
καταβόθρα της ωσάν ποταμί σπαρ-
μένα και κλαδιά. Ο ξευγολάτης του
κάμπου ο φτωχός απαριάζει τ' αλέ-
τρι του στ' όργωμα, παίρνει μες στο
καλύβι τα καματερά του και με
σταυρωμένα τα χέρια τηράει τη
συφορά, που πνίγονται και παν
χαμένοι οι κόποι του όλοι. Και του
βουνού ο βοσκός απότιστα απ' τη
βρύση περνάει τα πρόβατά του και
σφιχτά σωρίζοντας και σαλαγώ-
ντας τρέχει πλαλητά να τα μαζώ-
ξει στη σπηλιά, γιατί δεν είναι πιο
πιάκω στα χέρια μου. Κι έγινε άφα-
ντος εις μια λαγκαδιά μέσα.

Τ' απομεισήμερο μέσα εις νερο-
φορτωμένα σύννεφα έκρυψε ο
ουρανός τη γαλανή αγκαλιά του κι
ο ήλιος την περίφαντη τη λαμπράδα
του.

Αχός βαθύς και λαλητή ερχόταν
από πέρα, που σήμαιναν ότι ανεμο-
ζάλη σιμώνει. Το σύννεφο προσχα-
μλώνει στη γη σαν την κατάρρα
κατάμαυρο και φουσκώνει τα στή-
θια του από θυμό. Η σκοτεινία κι η
τρομάρα καταπλάκωνε εκεί πίσω
της Γκιόνας τα βουνά.

Δεύτερο φουσάτο από σύννεφα
ξεβγαίνουν από τον κόρφο του Χρι-
στού, φοβηρό κι οργισμένο κι έτρεχε
να συγκρατήσει το δρόμο του πρώ-
του.

Τούτο ορμητικά χύνεται, κατα-
σκοπεύει τον οχτρό του, κι εκεί που
περνάει, κρούοντάς τον, αστρά-
φτει. Σπιθοβολίζει ο κρατερός
αέρας, φεγγοβολούν οι ουρανοί,
βροντάν τα κορφοβούνια κι η
πλάση η πανέμορφη έγινε μεμιάς
Αδης. Σωπαίνουν, μουλιάζουν τα
τετράποδα και τα πουλιά, χωρίς να
κελαηδούν, τρομασμένα για να
κρυφτούν στη φωλιά τους παρα-
δέρνων. Μονάχα τα όρνια, σαν
κολασμένα πνεύματα, πετούν μες
τον τρικυμό, ζητώντας να βρουν το
μισητό φαγητό τους. Τρέμει
σύγκορμη η βαλανιδιά του βουνού,
στρίφτει τους κλώνους του τους
ατάραγους το δυνατό ρουπάκι και
το χαμόδεντρο σειέται ολόβολο
σαν το καλάμι, λες και γνωρίζει με
ποιον οχτρό βαρύ ν' αντιπαλέψει
του μέλλεται. Η μπόρα αρχινάει να
δυναμώνει. Παντού καθούρι πέφτει
και χαλάζι. Μα ο βρόνος στιγμή δεν
σιγανεύει.

Σπάει φλογισμένο από τα σύν-
νεφα τ' αστροπελέκι και κατακαίει
και συντρίβει στα ριζιμιά κοτρώνια
και τα ψηλά έλατα, κι ό,τι απαντάει
στο διάβα του το ρημάζει.

Εδώ θωρείς να πλέει κλωνάρι
μες στ' αυλάκι και παρεκεί θεόρα-
τος πλάτανος να κείται κάτω
σωριασμένος και το χαλασμό του
να καίει άλλο δέντρο σιμά του ή
αριά. Ράχες, βουνά, λαγκάδια,
κάμπους, ωσάν δαιμονισμένο τα
δέρνει τ' ανεμβρόχι και χάνεται τ'
όμορφο λιβάδι στην καταχνιά.

Ορμητική η πλημμύρα σέρνει στην
καταβόθρα της ωσάν ποταμί σπαρ-
μένα και κλαδιά. Ο ξευγολάτης του
κάμπου ο φτωχός απαριάζει τ' αλέ-
τρι του στ' όργωμα, παίρνει μες στο
καλύβι τα καματερά του και με
σταυρωμένα τα χέρια τηράει τη
συφορά, που πνίγονται και παν
χαμένοι οι κόποι του όλοι. Και του
βουνού ο βοσκός απότιστα απ' τη
βρύση περνάει τα πρόβατά του και
σφιχτά σωρίζοντας και σαλαγώ-
ντας τρέχει πλαλητά να τα μαζώ-
ξει στη σπηλιά, γιατί δεν είναι πιο
πιάκω στα χέρια μου. Κι έγινε άφα-
ντος εις μια λαγκαδιά μέσα.

Τ' απομεισήμερο μέσα εις νερο-
φορτωμένα σύννεφα έκρυψε ο
ουρανός τη γαλανή αγκαλιά του κι
ο ήλιος την περίφαντη τη λαμπράδα
του.

Αχός βαθύς και λαλητή ερχόταν
από πέρα, που σήμαιναν ότι ανεμο-
ζάλη σιμώνει. Το σύννεφο προσχα-
μλώνει στη γη σαν την κατάρρα
κατάμαυρο και φουσκώνει τα στή-
θια του από θυμό. Η σκοτεινία κι η
τρομάρα καταπλάκωνε εκεί πίσω
της Γκιόνας τα βουνά.

Δεύτερο φουσάτο από σύννεφα
ξεβγαίνουν από τον κόρφο του Χρι-
στού, φοβηρό κι οργισμένο κι έτρεχε
να συγκρατήσει το δρόμο του πρώ-
του.

Τούτο ορμητικά χύνεται, κατα-
σκοπεύει τον οχτρό του, κι εκεί που
περνάει, κρούοντάς τον, αστρά-
φτει. Σπιθοβολίζει ο κρατερός
αέρας, φεγγοβολούν οι ουρανοί,
βροντάν τα κορφοβούνια κι η
πλάση η πανέμορφη έγινε μεμιάς
Αδης. Σωπαίνουν, μουλιάζουν τα
τετράποδα και τα πουλιά, χωρίς να
κελαηδούν, τρομασμένα για να
κρυφτούν στη φωλιά τους παρα-
δέρνων. Μονάχα τα όρνια, σαν
κολασμένα πνεύματα, πετούν μες
τον τρικυμό, ζητώντας να βρουν το
μισητό φαγητό τους. Τρέμει
σύγκορμη η βαλανιδιά του βουνού,
στρίφτει τους κλώνους του τους
ατάραγους το δυνατό ρουπάκι και
το χαμόδεντρο σειέται ολόβολο
σαν το καλάμι, λες και γνωρίζει με
ποιον οχτρό βαρύ ν' αντιπαλέψει
του μέλλεται. Η μπόρα αρχινάει να
δυναμώνει. Παντού καθούρι πέφτει
και χαλάζι. Μα ο βρόνος στιγμή δεν
σιγανεύει.

Σπάει φλογισμένο από τα σύν-
νεφα τ' αστροπελέκι και κατακαίει
και συντρίβει στα ριζιμιά κοτρώνια
και τα ψηλά έλατα, κι ό,τι απαντάει
στο διάβα του το ρημάζει.

Εδώ θωρείς να πλέει κλωνάρι
μες στ' αυλάκι και παρεκεί θεόρα-
τος πλάτανος να κείται κάτω
σωριασμένος και το χαλασμό του
να καίει άλλο δέντρο σιμά του ή
αριά. Ράχες, βουνά, λαγκάδια,
κάμπους, ωσάν δαιμονισμένο τα
δέρνει τ' ανεμβρόχι και χάνεται τ'
όμορφο λιβάδι στην καταχνιά.

Ορμητική η πλημμύρα σέρνει στην
καταβόθρα της ωσάν ποταμί σπαρ-
μένα και κλαδιά. Ο ξευγολάτης του
κάμπου ο φτωχός απαριάζει τ' αλέ-
τρι του στ' όργωμα, παίρνει μες στο
καλύβι τα καματερά του και με
σταυρωμένα τα χέρια τηράει τη
συφορά, που πνίγονται και παν
χαμένοι οι κόποι του όλοι. Και του
βουνού ο βοσκός απότιστα απ' τη
βρύση περνάει τα πρόβατά του και
σφιχτά σωρίζοντας και σαλαγώ-
ντας τρέχει πλαλητά να τα μαζώ-
ξει στη σπηλιά, γιατί δεν είναι πιο
πιάκω στα χέρια μου. Κι έγινε άφα-
ντος εις μια λαγκαδιά μέσα.

Δόξα. Ο κόσμος ανασταίνεται πάλι.
Χαμογελάει το δέντρο κι αναχαρά-
ζει μπροστά στο φως το στερνό της
ημέρας. Μόλο που αναβραδιάζει,
κάποιο πουλί τολημρό ανεβαίνει
στα χείλη της φωλιάς του και
κελαηδεύει.

Η βρύση ακούς μακριά να μουρ-
μουρίζει, ωσάν ν' ανακράζει χαρού-
μενη τα πρόβατα από τη σπηλιά, να
τα ποτίσει. Ο κάμπος φανίζεται από
νερό χορτασμένος, κάθε κλαδί
δέντρου προβάλλει μαλακό και το
βουνό δακρύζει ως τον πάτο. Το
σούρουπο αρχινάει να ρίχνει πίσω
του το πυκνό μαγνάδι και την ψυχή
της γης ν' αποκαρώνει. Τ' ανήσυχο
αγέρι στο φύλλο το βρεμένο φτε-
ρακίζει κι από την ησυχία το ξεπά-
ζει. Εις τ' ουρανού το γάργαρο
μέτωπο αρσάζει τα διαλεμένα της
άστρα η νύχτα. Και στη γη, σαν
ονείρατα βαθιά, τα σκότα των κλε-
φτών τα ποθητά μοιράζει.

Ετοιμη η κλεφτουριά, στα λόγκα
μένει, για να κινήσει στο νυκτερίνο
περπάτημά της. Λείπει μονάχα ο
καπετάνιος, λείπει μονάχα ο Κων-
σταντάρης.

Κι εμείλησε κι έλεγεν ο Βλαχαρ-
μάτας.

- Είδες, γέρο- Χρόνη, σαν είπες
του για το παιδί, πώς ελύσσαξες;

- Μ' όλο του το δίκιο, τι του
ντροπιάζει τη γενιά με τες πομπές
του.

- Καημένοι, γέρνει και μιλά ο
Βλαχοθανάσης. Σάμπως αυτός δεν
βρίζει και δεν κακουράγει πάσα
μέρα; Δεν έγγραφε προχθές και δεν
έλεγε την άλλη βολά τους μπέηδες
του Σαλώνου πομπωμένους; Την
άλλη τη βολά μες στο Βαρνάκοβα,
όπου μας κλείσανε, στα δόντια
σφίγγοντας το γιαταγάνι του δε
φοβέριζε τον Ταχτήρ - Κώστα του
ντερβέναγα; Πόσα γεννήματα δεν
έκαψε και πόσα κοπάδια δεν ξελάκ-
κισε; Κι αυτά ταμαύρα Σάλωνα για
να κάψει δε φοβέριζε;

- Ας του 'διναν μιαν ώρα γληγο-
ρότερα τ' αρματολίκι.

- Τέτοιος κι ο γιος του πάει να
γένει. Το μήλο πού θα πέσει;
Κάτω απ' τη μηλιά. Τι τάχα τώρα
να του μέμψεται και να λυσσάει;

Ξάφνου προβαίνει ο Κωνσταντά-
ρας, αλαφιασμένος και φοβερός με
το σπαθί στο χέρι καταματωμένο
και κράζει μ' ένα παραφρενιάσμα
λυσσάρικο:

- Ε, γέρο- Χρόνη και ψυχαπέ-
ρα μου! Σύρε μες στο Βαθύρεμα
τώρα και μαζώξε τα πελικούδια του
γιου μου του κακούργου. Δεν την
ντροπιάζω εγώ τη λεβεντιά μου και
τα γερέματα. Κάλλια να κλάψω μια
βολά παρά να κλαίω για πάντα.

- Μωρέ, το σκότωσε!
Ξεφώνισε ο Τσεκούρας.

- Τ' έκαμες, καπετάνιε μου;
Ρέκαξε βραχνά ο γερο- Χρόνης.

Και με το Βλαχαρμάτα ροβόλησαν
ως το Βαθύρεμα που βρήκαν,
ξεπλυμένο από τον τρικυμό, νεκρό
το γιο του Κωνσταντάρη.

«Η Διάπλασις των Παίδων», τομ.
1960 Α', αριθμ. 16.

ΠΟΙΗΣΗ

Τ' ΑΙΘΙΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ ΜΑΣ
ΚΥΠΡΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΗ

Απολαμβάνω τις Κυριακές μου μες στις αναμνήσεις της εποχής των γιορτασμών.
Μετρώ με τη γυναίκα μου τις υποσχέσεις των καιρών μας κι επανακτιμώ επεισόδια και συμπτώσεις.
Αλήθεια, πώς κοιτά το βλέμμα τις παρωκνημένες εποχές με μι' άλλη γεύση κι άλλο τόνο!
Ωστόσο η μυρωδιά του γαστρομίου θα μείνει πάντα στα παρωκνημένα χρόνια μας.
σ' εκείνα τ' αειθαλή στο γοργοπέρασμά τους.

ΤΙ

Τι μεσημέρια υπέροχα πέρασαμε στα νιάτα μας, τί δειλινά με ωραίες εκπλήξεις, τί ήμερες εσπέρες σαν καρδιές παιδιών, προπάντων τί ξεκούραστα κι ανάδυνα πρωϊνά σαν χειλιόνια ερωτευμένα στον έκπαγλο ουρανό της Κύπρου!

ΑΝ ΚΑΠΟΤΕ

Αν κάποτε θελήσει η χάρη Σου για μένα να ετοιμάσει μια έξοχη θέα στον έκπαγλό Σου εξώστη, Σε ικετεύω γονυκλινής, χωρίς ενδυμασίες, τη σύναψη να βλέπω των πρώνων της Κύπρου που ταπεινά, χωρίς φιλοδοξίες εξόν από τη λευτεριά σαν χειλιόνια ερωτευμένα στον έκπαγλο ουρανό της Κύπρου!

ΜΗ ΛΗΣΜΟΝΕΙΣ...

Μή λησμονείς τα γερατιά μας, Κύριε και Θεέ μας. Υπηρετήσαμε κατά τη θέλησή σου το λαό στα εδάφη των Ελλήνων, κεράσι δόξαμε στον οδοιπόρο και νερό απ' τη βρύση της καρδιάς μας, κρασί στον πονεμένο, μια καλημέρα αδελφική στον ξένο που περνούσε, στον πρόσφυγα μια καθαρή γωνιά. Κι αυτά με πρόθεση αγαθή υπηρεσία στο πρόσωπό μας. Παρακαλώ μη λησμονείς τα γερατιά μας, Κύριε και Θεέ μας.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩΣΤΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Κάμε να βρέξουν οι ουρανοί τριαντάφυλλα στις δειλινές μας ώρες κι ολόσπρες μαργαρίτες το φεγγάρι όταν κοιτάζει απ' τον εξώστη τ' ουρανό.

Η ΠΑΡΡΗΣΙΑ ΤΟΥ ΣΤΙΧΟΥ

Την εποχή των υψηλών ιδεωδών να τη θυμάσαι εκείνο το έκπαγλο της σθένης το πορφυρό.
Μετάγγισε στη Κύπρο της θυσίας το αίμα μ' ένα Χριστό ελευθερωτή.
Τον παραδείσιο τόνο φύτευσε στον στίχο σου για να 'χει παρρησία και επιμονή.

Η ΜΕΡΑ ΜΟΥ

Ήταν η μέρα μου μικρή σαν μια σταγόνα. Όμως μου μίλησε με φως: δύο στίχοι με Θεό την ευλογίσανε, στην πόρτα μου δύο χτύποι φιλικού.

ΔΟΞΑΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΥΨΙΣΤΟ

Ν' αφήσουμε τα σύννεφα των αντιπαράθεσων εκεί στην καθαρή γωνιά, να ποίμε τη θερμή μας καλημέρα απ' τους μεσοτοιχούς, να πάρουμε γραμμή τα πεζοδρόμια μ' αφέλεια, χωρίς συλλογισμούς και σχέδια σοφιάς.

Συν. στη σελ. 5

Στον τόπο μας με τους ανθρώπους μας

Η ευπρέπεια

Το γέλιο του Μάν

Η τσοπάνισσα με τη ρόκα

Ανθορίζοντας οικογενειακώς στα καλντερίμια του χωριού μας τα πάντα γύρω μας αφύπνιζαν κοιμισμένα βιώματα, εμπειρίες του χθες. Ψυχολογικά το παρελθόν δεν καθορίζει τίποτε περισσότερο από μια πορεία ζωής, όποια είναι, επιτυχημένη ή αποτυχημένη, ικανή όμως η όψη του να μας προκαλεί αδιαφορία ή γόνιμες σκέψεις.

Οι φωνές μιας μεγάλης παρέας παιδιών που έπαιζαν ευτυχισμένα στην αυλή του σπιτιού τους μας έκαναν να κοντοσταθούμε και να χαρούμε περισσότερο τις ευφρόσυνες στιγμές της αθάνας πανδαισίας.

- Το γέλιο του Μάν, ακούστηκε αφοπλιστικός ο εύστοχος χαρακτηρισμός του πατέρα. Η καρδιά μας οδήγησε κοντά τους. Εφτά αδέρφια, αγγελούδια ορεινά, απέραντες ζωντανές χαρές. Ανοιξαμε τη μισάνοικτη αυλόπορτα και καλημερίσαμε την καλότερη οικογένεια. Η μητέρα των παιδιών αλαφιασμένη κατεβαίνει με γρηγοράδα απ' τον αργαλειό που είχε στημένο κάτω απ' τη φλαμουριά (τίλιο). Αυτή σκορπούσε λουλούδια του Μάν στο υφαντό της με τα χρυσά της χέρια!

- Καλώς τους, κοπιάστε στο φτωχικό μας.
- Ανθορίζαμε για το Μάν και είπαμε να πούμε μια καλημέρα, μέρα που είναι, και καλό μήνα. Εσείς βρίσκεστε μέσα στα ζωντανά λουλούδια, τι χαμπάρια είναι αυτά, να τα χαίρεστε, να σας ζήσουν, φτού μπ βασκα-θούν.
Τα μάτια μας χαίρονταν λαίμαργα «το γέλιο του Μάν» που μπροστά τους χίλιες ανθοδέσμες δεν παραβγαίνουν!

Τα λουλούδια του αγρού

Η ύπαιθρος σκορπά απλές σε επιφάνεια χαρές, μεγάλες σε ένταση καλής διάθεσης. Τα λουλούδια του αγρού είναι μοναδικά σε ποικιλίες σχημάτων, χρωμάτων, αποχρώσεων, λεπτομερειών, σύνθεσης και αρώματος. Η μαγεία τους γοητεύει, θέλγει, σαγηνεύει.

Ο καιρός ήταν δροσερός, γλυκός, ασταθής, ανοιξιάτικος, σίγουρα ευχάριστος. Το λιτό τοπίο μαγευτικό γύρω μας. Απλώνονταν απ' τη Τζιάμνα και ανηφόριζε στην κρούνα. Είναι κρίμα τέτοια ομορφιά να τη ζούμε βιαστικά για λίγο.

Πρωτομαγιά, γιορτή των λουλουδιών, της Ανοιξης, της χαράς, της υπαίθρου. Πραγματικότητα ή ψευδαισθήση; Σαφώς πραγματικότητα, ίσως ξένη στα βιώματά μας, γιατί την αρνηθήκαμε. Ευτυχώς την πρωτομαγιά θυμόμαστε την ύπαιθρο από παρόρμηση του Εθίμου.

Κάτω απ' τα πλατάνια της βρύσης της Τζιάμνας κόσμος πολύς, χαρούμενος, με διάθεση για κέφι χωρίς να είναι κεφάτος.

Τα παιδιά, τα πολλά παιδιά, ξανόιχτηκαν στα χέρσα χωράφια του Σελίστι και μάζεψαν λαχταριστά λουλούδια. Μ' αυτά έπλεξαν στεφάνια για το καλό και περισσεύαν πολλά. Τα παραπανίσια άνθη του αγρού στόλισαν τα ανθοδοχεία. Τα ραδιόφωνα μας θύσαν τραγούδια του Μάν. Όλοι γελούσαν. Κανένας δεν τραγουδούσε. Μήπως ξεχάσαμε να τραγουδάμε; Ρώτησε σεβάσμια γερόντισσα. Την απάντηση την έδωσαν τα τραγούδια όλων, όταν έκλεισαν τα ραδιόφωνα.

Η ευγένεια της ψυχής

Οι Δωρικοί χαρακτήρες των ξωμάχων είναι σμιλεμένοι απ' τη ζωή, τη σκληρή πραγματικότητα, τον πόνο, το μόχθο, τις αντιξοότητες, την έγνοια για τα ζωντανά και το θιός, τη δουλειά. Σκληρή εργασία απ' όταν ξημερώνει ο Θεός τη μέρα μέχρι που σουρουπώνει. Πού καιρός να ακουμπήσεις την απόστασή σου, να ξεποστάσεις, να ανασάνεις να πεις ένα λόγο σαν άνθρωπος.

Η ξωμάχος γυναίκα, αυτή η ηρωίδα της ενδοχώρας, είναι γυναίκα με τα όλα της, αλλά στο σθένος, στο θάρρος, στην ευτυχία άντρας. Είναι ένα κράμα άντρα και γυναίκα μαζί. Η διοπάνη, οι αντίξοες συνθήκες της σκληρής ζωής της διαμόρφωσε ένα κρυστάλλινο, αδαμάντινο, λαμπρό χαρακτήρα, με σπάνια ευγένεια ψυχής. Τετραπέρατη, ευφροσύνη, πανέξυπνη, βλέπει μακριά και σωστά. Αυτή η ξωμάχος γυναίκα με την αρχοντιά της ψυχής της διαμορφώνει με το μοναδικό παράδειγμα της: παλληκάρια, λεβέντες, παιδιά για δουλειά και προκοπές.

Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι η χρήση της ανωνυμίας της και η όλη γενικότητα στην ορεινή ζωή περιορίζεται μόνο σε μια ιδιαίτερη περίπτωση, αυτό και ως σκέψη είναι θεότιλο και ανόητο. Η σκληρή ανθρώπινη δραστηριότητα διαμορφώνει υγιείς και δημιουργικούς ανθρώπους. Αυτή είναι η περίπτωση της γυναίκας της Πίνδου που είναι ιστορικό αποδεδειγμένη κι αναγνωρισμένη.

ΠΟΙΗΣΗ

Συν. από τη σελ. 4

να δώσουμε το χέρι στον περαστικό, στο πρώτο καφενείο να πιούμε τον πρωϊνό καφέ μας και να δοξάσουμε τον Υψιστο για τις ωραίες ημέρες, που είναι ντυμένες με τα γιορτινά τους.

ΦΙΛΙΑ

Στον Κώστα Ε. Τσιρόπουλο

Είν' η φίλια μια λάμψη απ' του Θεού το πρόσωπο. Όταν αρχίσει η δυσκολία των γερατειών δίκως σελίδες μέλλοντος, και τις παρατηρήσεις κι επιλήψεις του Θεού αναμένεις με κάποιο φόβο απ' τ' ουρανού τα κράσπεδα, τότε το φιλικό μειδίαμα φέγγει σαν τριαντάφυλλο το φράχτι των νεανικών σου χρόνων. Σ' ευχαριστώ γι' αυτή τη φωταΐα του πνεύματος.

ΕΠΙΓΕΙΑ ΦΤΩΧΕΙΑ

Πώς βρέθηκε μια νύκτα στα οροπέδια τ' ουρανού σε σύννεφο της πίστης τροπαιοφόρο να βλέπω γύρω μου τα μάτια των αγίων υπέρμαχα της αρετής και τους αγγέλους αίσθημα άορατο να στέλλουν αγαθά μηνύματα... Και ντράπηκα για την επίγεια φτώχεια μας, τ' ανόητα σχέδιά μας σε θαμπούς καθρέφτες, τον στενεμένο ορίζοντά μας.

ΜΑΤΑΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ο μάταιος λόγος μου κυπά ξανά την πόρτα μου, μ' επιμονή κυπά. Αποσυχώ γι' αυτόν τον ερχομό. Διστάζω αν πρέπει πια να ξεκιλέσω και ν' ανοίξω. Μα στα στερνά υποκαρδία μας στη μακρόχρονη συνήθεια και παίρνω την καρδιά μου κι αντιγράφω το μάταιο λόγο που κυπά την πόρτα μου.

Η ΟΜΟΡΦΙΑ

Λυτρώνει η ομορφιά σαν την αγάπη του Χριστού. Όταν το βράδυ πέφτει στις τριανταφυλλίες, η μνήμη αιθέρα μετρά τη φαντασία για εικόνες φωτεινές, γεμάτες καλλός. Και τότε η Θεία μετάδοσή σε συνεπαίρνει: αγάπη ο κόσμος κι ομορφιά.

ΤΗΝ ΕΥΝΟΙΑ...

Την εύνοια του Χριστού στην παράλι της Παναγίας επικά-λούμαι όταν το βάρος των πολλών Μαϊών με τυραννεί. Μετρώ το παρελθόν στα αριζιμπήχια, τις μαρτυρίες γυνίκες φυλλομετρώ, κάποιες πικρές δικαιολογίες... Στα τελευταία υψώσω προς τον ουρανό τα μάτια μου με ολόλευκη συνείδηση πώς πρέπει την κάθε επίκλησή του να δεχτώ σαν πρωτογόνος που δέχεται τον λόγο του πατέρα για κάποια ασήμαντα στο δειλινό παραστράτηματα.

ΕΠΙΕΚΕΙΑ

Αν ξέγραφα για μια στιγμή το νόμο σου, Χριστέ, για τ' όμορφο κεφάλι της πατρίδας, παρακαλώ την επιείκειά σου να μου χαρίσεις. Υπόληψη 'ναι η νύκτη κι οι ρυθμοί της και η λίγη ποίηση που συνένοχη με τον παλιό της Κύπρου μου πήραν τα μυαλά. Παρακαλώ την επιείκειά σου, Χριστέ, προστάτη των Ελλήνων.

Κύπρος Χρυσάνθης
«Από τον εξώστη της γης»
Αστρολάβος - Ευθύνη

Ο ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΗΣ

Από τις εκδηλώσεις του Χορευτικού μας Ομίλου

• Στις 28 Μαΐου 1996 ο Χορευτικός και Λαογραφικός Όμιλος του Συνδέσμου μας έλαβε μέρος στο 29ο Διεθνές Φεστιβάλ Πολιτισμού της Θεσσαλικής πόλεως ΚΑΡΔΙΤΣΑ με την ονομασία «ΚΑΡΔΙΣΚΑΚΕΙΑ 96», κατόπιν προσκλήσεως της Ενωσης Πολιτιστικών Συλλόγων Νομού Καρδίτσας.

Η εμφάνιση του Ομίλου μας εντυπωσίασε πραγματικά το φιλότεχνο κοινό της πόλεως και

τας «ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΑ» κ. Μαρία Θεολόγη.

• Στις 7 Ιουνίου 1996 7/μέλες κλιμάκιο της Ολλανδικής Τηλεόρασης N.P.S. πραγματοποίησε επί οκτώ ολόκληρης ώρες τηλεοπτική λήψη του Παραδοσιακού Μουσικοχορευτικού Συγκροτήματος του Συνδέσμου μας, στα πλαίσια συνεργασίας της Ολλανδικής τηλεόρασης με τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού. Η εκπληκτική απόδοση τόσο

Ο Χορευτικός και Λαογραφικός Όμιλος του Συνδέσμου μας στα Καραϊσκάκεια της Καρδίτσας 28 Μαΐου 1996

της περιοχής της και προπαντός την εξαιρετική, ακούραστη και με πολλές προσφορές πρόεδρο του Λαογραφικού Ομίλου Καρδί-

του παιδικού μας χορευτικού όσο και του εφηβικού, έγινε αφορμή αφενός να ενθουσιαστούν οι εκλεκτοί ξένοι και

Ο Χορευτικός και Λαογραφικός Όμιλος του Συνδέσμου μας παραλαμβάνει σε κεντρικό δρόμο της πόλης JAEN της Ισπανίας (28-6-96)

αφετέρου να εκφραστούν ευνέστατα σχόλια για τη χώρα μας και την Ηπειρωτική Μουσικοχορευτική μας παράδοση.

• Στις 25 Ιουνίου 1996 χορευτικός και Λαογραφικός Όμιλος του Συνδέσμου μας ανεχώρησε για την πόλη JAEN της περιοχής Ανδαλουσίας της Νότιας Ισπανίας, για να λάβει μέρος σε 12/ήμερο Παγκόσμιο Φολκλорικό Φεστιβάλ.

Κατά την παραμονή του στην Ισπανία ο Χορευτικός μας Όμιλος πραγματοποίησε, στα πλαίσια του Φεστιβάλ, αρκετές εμφανίσεις κατά τις οποίες εντυπωσίασε το αυστηρό Ισπα-

νικό κοινό, τόσο για τη βαθιά του πίστη στη γνήσια Ελληνική παράδοση, όσο και για την εκπληκτική παρουσία των χορευτών του και απέσπασε λίαν ευμενείς κριτικές από τους υπεύθυνους του Φεστιβάλ και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης της περιοχής.

Επέτυχε επίσης να προσκληθεί το 1997 και σε Φεστιβάλ άλλων χωρών, τα χορευτικά συγκροτήματα των οποίων εξείμνησαν την αξία του χορευτικού μας Ομίλου.

K.B.M.

Απονομή τιμητικών διακρίσεων σε συμπατριώτες μας

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 10 ετών απρόσκοπτης εκδόσεως της εφημερίδας μας «ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ», το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου μας, απεφάσισε ομόφωνα να τιμήσει σε επίσημη τελετή α) τα τρία (3) μέλη της συντακτικής επιτροπής της Εφημερίδας του Συνδέσμου μας, που αποτελείται από τους εκλεκτούς συμπατριώτες μας κ.κ. ΙΩΑΝΝΗ ΘΕΟΧΑΡΗ, ΘΕΟΔΩΡΟ ΜΠΑΡΓΙΑΝΝΗ και ΚΩΝ/ΝΟ ΤΣΟΛΑ, για τις πολυτιμες και διακεκριμένες υπηρεσίες που πρόσφεραν στο Συνδεδεσμό μας και β) τους αγαπητούς συμπατριώτες μας κ.κ. ΠΑΝΤΕΛΗ ΜΠΕΣΙΡΗ

και ΧΡΗΣΤΟ (Τάκη) ΜΠΕΣΙΡΗ, για τις πολυχρονες υπηρεσίες που πρόσφεραν, στην παραδοσιακή δημοτική μας μουσική. Η επίσημη εορταστική εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην ιστορική πλατεία του χωριού μας στις 2 Ιουνίου 1996 (Κυριακή της Πεντηκοστής) και ώρα 11 π.μ. και μετά τον εκκλησιασμό στην Εκκλησία του Αγίου Νικολάου, προστάτου και πολιούχου του χωριού μας. Σε σύντομη ομιλία του ο Πρόεδρος του Συνδέσμου μας κ. ΚΩΝ/ΝΟΣ Β. ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗΣ αναφέρθηκε στη σημασία της βάβευσης και την προσωπικότητα των τιμωμένων και

αμέσως μετά άρχισε η επίδοση των τιμητικών διακρίσεων.

Τα τιμητικά διπλώματα και τις πλακέτες επέδωσαν ο Αντιπρόεδρος της Κοινότητας κ. Ναπολέων Ζάγκλης, ο Πρόεδρος του Αγροτικού Συνεταιρισμού κ. Ηλίας Γκογκάκης και οι Κοινοτικοί Σύμβουλοι του χωριού μας κ.κ. Σταύρος Αρλέτος και Γεώργιος Κουταρέλας.

Στην αντιφώνησή του ο τιμώμενος κ. Ιωάννης Θεοχάρης, αφού ευχαρίστησε το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου για την απόφασή του αυτή, εξέφρασε την ιδιαίτερη χαρά του για την πραγματοποίηση της εκδήλωσης στην πλατεία του χωριού μας.

Ο Αντιπρόεδρος της Κοινότητας κ. Ναπολέων Ζάγκλης επιδίδει το τιμητικό δίπλωμα και την πλακέτα στον πρώην Ανεικάχη κ. Ιωάννη Θεοχάρη

Στη συνέχεια επακολούθησε παραδοσιακό γλέντι κάτω από τους ήχους της αθάνατης Δημοτικής μας μουσικής.

Την ίδια μέρα βρέθηκαν στο χωριό μας και

4 μέλη της Κρατικής Ολλανδικής Τηλεόρασης με τον υπάλληλο του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού κ. Μίλτο Μπούκα, καλεσμένοι του Συνδέσμου μας.

Η εκδήλωση του Συνδέσμου μας τελείωσε με γεύμα που παρατέθηκε από τους τιμωμένους και τους ξένους καλεσμένους μας.

K.B.M.

ΤΣΕΛΕΠΗ ΚΩΣΤΑΚΗ...

Γράφει: ο κ. Απόστολος Ζώγκος

Σε όλα τα μέρη, και κυρίως στα χωριά, σε πολλά άτομα κολάνε ένα παρατσούκλι και πολλές φορές ξεχάεται το επώνυμο που είναι γραμμένο στα μητρώα της Κοινότητας. Και αυτό εκπορεύεται από τι ότι κάποτε ήταν ή έκαναν κάτι, ή ακόμη από μια δυσμορφία του σώματος ή του προσώπου. Πολλές φορές είναι ελαφρύ και χαριτωμένο, άλλοτε δε περιπαιχτικό, σκαμπτικό και προσβλητικό.

Ενα τέτοιο περιστατικό αναφέρεται στο «Τσελεπή», κάθε άλλο παρά προσβλητικό που το φέρει από 7 χρόνων παιδί ο Τάκης Ματζαβίνης όταν η δασκάλα του του ανέθεσε να απαγγείλει το μόλις λίγων λέξεων ποιηματάκι:

«Τσελεπή Κωστάκη». Αν θα το απήγγειλε κάποιο άλλο παιδάκι σίγουρα θα πέρναγε έτσι, που δεν θα άφηνε παρατσούκλι. Θα το έλεγε ως συνήθως με ένα ύφος στομωφώδες ή διακενωμένο ή μ' ένα αμήχανο τρόπο χαριτωμένο όμως για μικρά παιδιά. Ενώ για τον Τάκη ήταν καθοριστικό να του κολήσει το παρατσούκλι, γιατί με την λεπτή φωνούλα του (που σχεδόν και τώρα έτσι είναι) το απήγγειλε τόσο καλά, χρωματίζοντας την κάθε λέξη και καθαρά ανάλογα με το πως χρειαζόταν λες και είχε σπουδάσει απαγγελία. Θύελλα χειροκροτημάτων από τους εξακόσιους και πλέον παρευρισκόμενους στην πάλαι ποτέ μαθητική επίδειξη στην πλατεία. Χειροκρότημα ανυπόκριτο πηγαίο και όχι αυτό το

χλιαρό μπράβο που με συγκατάβαση δίνεται.

Από εκείνη τη στιγμή το παρατσούκλι κολήσε και μην μου πείτε ότι δεν του πήγε γάντι, διότι δεν λέγεται μόνο τσελεπή αλλά και είναι σε όλα του. Μικρό το δέμας, αλλά κομψός με λεπτά του προσώπου χαρακτηριστικά, χιούμορ και απαραιμύλλος στο χορό σε όλους τους ρυθμούς και όταν είχε κέφια πράγμα που δεν του έλειπε σχεδόν ποτέ. Κατά την διάρκεια του χορού έκανε μια ατάκα, μια ατραξιόν: Παίρνοντας ένα άτομο για παρτενέρ, που αυτό είχε την βεβαιότητα ότι δεν θα έβγαине τραυματισμένος από την επίδειξη του Τσελεπή. Τον γονάτιζε λοιπόν και με ένα αιχμηρό κοφτερό μαχαίρι που το περνούσε από το λαιμό στα μάτια μόλις 1-2 χιλιοστά κοντά από τους βολβούς και πάντα σε κινήσεις του μαχαίριού που ήταν σαν να χόρευε και αυτό στο ρυθμό της μουσικής που κατά κανόνα ήταν χασάπικο, τσιφτετέλι, ασίκιο.

Πριν πολλά χρόνια στο πανηγύρι της Αγ. Παρασκευής ο χορός βρισκόταν στο φόρτε του. Η σειρά για να χορέψουν ήταν παραδειγματική και μόνο στα αρραβωνιασμένα ζευγάρια επιτρέπονταν τιμής ένεκεν και κατ' εξαίρεση να την παραβιάσουν. Αυτή τη φορά θα χόρευε η αδερφή του Τσελεπή με τον αρραβωνιαστικό της. Εκτός της μουσικής όλοι οι θόρυβοι σταμάτησαν αυτομάτως.

Για το ότι θα χόρευε ένα αρραβωνιασμένο ζευγάρι αλλά και διότι από την Ιφίγένεια περιμεναν πολλά. Η προσμονή τους αποξημιώθηκε με το παραπάνω διότι ο αρραβωνιαστικός απέδωσε στο χορό αν όχι καλύτερα τουλάχιστον ισάξιος της Ιφίγένειας και έτσι η αρμονία και η χάρη κατέπληξε τους πανηγυριώτες. Βλέπουμε λοιπόν ότι υπάρχει μια, ας την πούμε έτσι, καλλιτεχνική έφεση στην οικογένεια και όχι μόνο στον Τάκη.

Ασχοληθήκαμε μόνο με τους Κατιόντες. Το νήμα της καλλιτεχνικής κληρονομικότητας μας οδηγεί στους Ανιόντες. Δεν θυμάμαι αν η Τερόφιχη κατά τον μύθο είχε παιδιά και αν είχε, αν αυτά κληρονόμησαν την χάρη στο χορό απ' αυτήν. Ξέρω όμως ότι οι απόγονοι των Ματζαβινάων κληρονόμησαν απ' αυτούς την χάρη του εκλεπτυσμένου χορού όπως ο πατέρας του Τάκη με το παρατσούκλι «Περόδης» γιατί πάντα με το τραγούδι «πούσουν περόδης γραμμένα», σε ρυθμό τοάμικο, χορεύοντας, κεντούσε το έδαφος με τα πόδια του με ευλάβεια στο χρόνο και στη χάρη.

Κληρονομιά και από τον παππού του που είχε πολλά αγόρια και κορίτσια και όταν μπαίναν στο χορό (συν γυναιξί και τέκνοις) καταλάμβαναν το μισό κύκλο του χώρου στην πλα-

τεία.

Πρώτος χόρευε ο πατέρας και κάπου - κάπου ακούγονταν «γεια σου πατέρα» από τα παιδιά του. Εδώ θα αναφέρω την σαν του Απόλλωνα ομορφιά του γιού του Κώστα που χόρευε μετά τον πατέρα σαν μεγαλύτερος γιός, πηδώντας σαν ελάφι με χάρη στο

ρυθμό της μουσικής.

Στην θέα αυτής της έξοχης ομορφιάς και της χορευτικής ικανότητας μια Συρακιώτισσα κοπέλλα είπε χαρακτηριστικά: «Τυχερή θα είναι η γυναίκα που θα ζει κοντά του και ας τρώει λίγο και μια φορά την ημέρα, απλώς να διατηρείται στην ζωή για να τον βλέπει και μόνο». Σχήμα λόγου υποθέτω για να δώσει έμφαση, αν και τα νιάτα το εννοούν ότι μπορούν να ζήσουν «με άρτον και μίαν καλή νύχτα».

Αυτό που είπε η κοπέλλα έπεσε στ' αυτιά του Κώστα και κολακεύτηκε διότι ήταν κι αυτή πολύ όμορφη. Όμως ο Χάροντας ζήλεψε την παληκαριά και την λεβεντιά του, κι εκεί στον πόλεμο στην Μικρά Ασία τραυματίστηκε βαριά και λίγο πριν πεθάνει μουρμούρισε και τον άκουσαν οι πατριώτες του που ήταν στο ίδιο λόχο μ' αυτόν.

«Να πείτε στην κοπέλλα ότι την σκεφτόμουν, και τώρα που πεθαίνω πιο πολύ, και θα την καρτερώ στον άλλο κόσμο αλλά να μη βιαστεί γιατί είναι νέα και όμορφη και πρέπει να ζήσει».

Ας φύγουμε λίγο απ' αυτήν τη θλιβερή νότα, αυτό το σπαρτακτικό επιθανάτιο αποχαριτισμό αλλά γεμάτο μήνυμα αγάπης, και ας πούμε κάτι αλέγκρο.

Ας πάμε πάλι στον Τσελεπή που είναι και το κεντρικό πρόσωπο της μικρής μας ιστορίας και να κλείσουμε μ' αυτό.

Εκείνα τα χρόνια στην πλατεία του χωριού δινόταν θεατρικές παραστάσεις με ντόπιους ερασιτέχνες ηθοποιούς, με έργα όπως: Γκόφω - Ισμέ κ.λ.π. Σε μια τέτοια παράσταση στο διάλειμμα ο Τσελεπής θέλησε να παίξει ένα κωμικό σκετς.

Πήρε λοιπόν κάποιον άλλον για βοηθό του και αφού τον διδάξε τι έπρεπε να κάνει και να πει, άρχισε το σκετσάκι του.

Ο παρτενέρ του όμως λίγο από το τρακ και πολύ από «τα ζώα μου αργά» (κακή επιλογή) κατήντησε το σκετς Ηλαροτραγωδία από την κακίστη συνεργασία με τον βοηθό του.

Αλλά η ευστοφία με το μπρόδο του Τσελεπή ήταν τέτοια που μπορεί το σκετς να ατύχησε αλλά με κατάλληλα για την περίπτωση ευρηματικά λόγια έγινε κάτι απίστευτο καλύτερο από το προγραμματισμένο σκετς.

Η αποθέωση του Τσελεπή ήταν απειρίγραπτη. Παρατεταμένο χειροκρότημα και γέλια μέχρι δακρύων από τους θεατές. Αλλη μια πλευρά από την πολυεδρική καλλιτεχνική έκφραση του Τσελεπή.

Νάσαι καλά όπου και αν βόσκεσαι Τσελεπή μας.

Συν. από το προηγούμενο φύλλο

Το 1834 αποτελεί τη δεύτερη τομή στους οικονομικούς προσανατολισμούς του Κ. Δουροῦτη. Η εμπορική διαφορά εδώ δεν είναι μόνο η γεωγραφική μετακίνηση όπου το κέντρο βάρους των εμπορικών επιχειρήσεων μετατοπίζεται από την Κέρκυρα στην Πελοπόννησο, αλλά το ίδιο το προϊόν. Το προϊόν που θα ξεχωρίσει σιγά - σιγά με την δυναμικότητά του είναι το μετάξι. Ο κύριος όγκος των εξαγωγικών φορτίων μαλλιού προς την Αγκώνα αντικαθίσταται από τα φορτία βελανιδιού: από το οικογενειακό προϊόν (μάλλινο ύφασμα) και την πρώτη ύλη προς κατεργασία (μαλλί), ο εμπορικός οίκος Δουροῦτη φθάνει στη δευτερεύουσα πρώτη ύλη, το βελανίδι και από εκεί θα καταλήξει στο - καθοριστικής σημασίας για τον οικονομικό προσανατολισμό της επιχείρησης - μετάξι. Από την άλλη οι εισαγωγές τροφίμων έχουν αντικατασταθεί με τα υλικά οικοδομής, 93 που έχουν προορισμό την ανοικοδόμηση των νεοελληνικών αστικών κέντρων, όπως το Ναύπλιο. Στο διάστημα 1834-1836 ο Κ. Δουροῦτης μετακινείται μεταξύ Πελοποννήσου, Αγκώνας και Αθήνας και περί το 1837 εγκαθίσταται προσωρινά στη Σπάρτη.

Κατά το διάστημα της παραμονής του Κ. Δουροῦτη στην Κέρκυρα αλλά και στην Πελοπόννησο, ο κύριος άξονας των συναλλαγών του είναι η δυτική Ελλάδα και ο ιταλικός χώρος της Αδριατικής. Μετά την εγκατάστασή του στην Αθήνα συνεχίζει τις εξαγωγές βελανιδιών, κουκουλιών και λαδιού από τον νοτιοπελοποννησιακό χώρο⁹⁴ προς την Αγκώνα και την Τεργέστη και εμπλουτίζει τις εμπορικές του διασυνδέσεις.⁹⁵ Στις αρχές του 1840 ο Κ. Δουροῦτης, πάντα από την Αθήνα, ανοίγει για τον εμπορικό οίκο Δουροῦτη τον εμπορικό άξονα Σμύρνη - Αγκώνα ή Τεργέστη.⁹⁶ Ένα βασικό στοιχείο που παρατηρείται στις εμπορικές δραστηριότητες του Κ. Δουροῦτη είναι η σε κάθε φάση σταθερή ενασχόληση με ένα βασικό προϊόν που είναι το μαλλί, πρώτα, και αργότερα ένα φτηνό και ένα ακριβό προϊόν, το βελανίδι και το μετάξι. Φυσικά υπάρχουν διακυμάνσεις στους όγκους εξαγωγής, οι οποίες οφείλονται σε μεγάλο ποσοστό στις διακυμάνσεις της παραγωγής. Θεωρό λοιπόν ότι οι Δουροῦτη έχουν αρκετά σταθερό δίκτυο απορρόφησης των «ελληνικών» προϊόντων στον Ιταλικό χώρο, σε αντίθεση με άλλους εμπόρους της διασποράς, των οποίων τα εξαγωγικά φορτία παρουσιάζουν ευκαιριακή ποικιλία. Από το 1830 έως το 1850 περίπου ο εμπορικός οίκος Δουροῦτη καλύπτει με πρώτες ύλες, κυρίως μαλλί, βελανίδι και μετάξι, μεταποιητικές δραστηριότητες στο ποντινικό κράτος. Το μαλλί είναι το σήμα κατατεθέν του οίκου Δουροῦτη, στο πρώτο μισό του 19ου αι., αφού ακόμη το 1844 ο Κ. Δουροῦτης, επειδή δεν μπόρεσε να αγοράσει μαλλιά στην Ακαρνανία εξαιτίας πολιτικών ταραχών συνέστηνε στον αδελφό του να αγοράσει από την Τεργέστη, 97 προκειμένου προφανώς να καλύψουν τη ζήτηση των πελατών τους. Την ίδια περίοδο φαίνεται να μπαίνουν στις αγορές μαλλιού του ελληνικού χώρου και άγγλοι έμποροι, οι οποίοι εντείνουν τον εμπορικό ανταγωνισμό. 98 Από την άλλη πλευρά το μετάξι, που παρουσιάζει μια μικρή και διάσπαρτη παραγωγή γίνεται αντικείμενο νέου εμπορικού κυνηγιού.

Ετσι από την Αθήνα ο Κ. Δουροῦτης διερευνά την παραγωγή «μεταξίου» - θεωρώ ότι εννοεί κουκούλια - στην επαρχία Φθιώτιδας⁹⁹ Εξέλλου, μπαίνοντας στην αγορά βελανιδιού της Κέας ο Κ. Δουροῦτης πληροφορείται ότι η Κέα παράγει 150 - 200 οκ. μετάξι ποιότητας Ανδρου κατάλληλο για εμπορική εκμετάλλευση. 100 Μέσα από την εμπορική διάσπαση του μεταξίου και με γνώμονα πάντα αυτή, ο Κ. Δουροῦτης θα μπει στην επιχείρηση των μεταξουργιών στη νότια Πελοπόννησο.

Τα μεταξουργεία στη Νότια Πελοπόννησο

Το μεταξουργείο της Σπάρτης του Κ. Δουροῦτη έχει τοποθετηθεί πολύ σωστά στην ιστορική συγκυρία του «προστατευμένου εργασιόητου» στα πρώτα χρόνια του νεοελληνικού βασιλείου. 101 Πρόκειται ουσιαστικά για μια επιχειρηματική προσπάθεια που προσπαθεί να συγκεκριάζει την τεχνική εμπειρία παραγωγής μεταξίου από τον Ιταλικό χώρο (Φοομπρόνε - Αγκώνα) με τις παραγωγικές δυνατότητες του νοτίου πελοποννησιακού χώρου 102 μια συμπληρωματική στις εμπορικές συναλλαγές επιχείρηση, που εντάσσεται στο ευρύτερο σύστημα ανταλλαγών της Αδριατικής. Οι Δουροῦτη ήταν και παρέμειναν έμποροι για ενάμιση αιώνα περίπου, έως την ίδρυση του μεταξουργείου της Αθήνας. Το καινοποιοί στοιχεία που προκύπτει εδώ είναι ότι οι ντόπιοι «μαγαναραίοι» μπόρεσαν να ανταγωνιστούν με την παραγωγή τους τα μεταξουργεία Δουροῦτη στη Σπάρτη και στη Μεσσηνία, αλλά οι ίδιοι παρέμειναν εξαρτημένοι από τον έμπορο, αφού το σταθερό εμπορικό κανάλι για την ευρωπαϊκή κατανάλωση ήταν ο Δουροῦτης. Ετσι η αλυσίδα τοπικού παραγωγού - τεχνίτη - έμπορος - ευρωπαϊκή αγορά παραμένει αδιάσπαστη.

Ο έπληυς Δουροῦτης αποφασίζει να επενδύσει σε

Πετυχημένοι Καλαρρυτιώτες

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΔΟΥΡΟΥΤΗ

Μαρία - Χριστίνα Χατζηγιάννου

(Αναδημοσίευση από το περιοδικό «ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ» του Εθν. Ιδρύματος Ερευνών)

μόνιμη μεταποιητική εγκατάσταση στον κατεχόγη ελληνικό χώρο παραγωγής «μη βιομηχανοποιημένου» μεταξίου, στη νότια Πελοπόννησο. Το πελοποννησιακό μετάξι ανήκε στην οικογένεια των χειροποίητων μεταξιών μεσογειακής προέλευσης, τα οποία ακόμη και όταν εύρισκαν εμπορικά κανάλια για τις γαλλικές και αγγλικές μεταξοφαντουργίες ήταν πολύ λίγο αξιοποιήσιμα. Το χειροποίητο μετάξι του Φοομπρόνε υπήρξε ο τελευταίος υπερασπιστής, έως τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αι., μιας πολύ παλιάς παράδοσης στην οποία ο μεταξοτεχνίτης κατέχει μια ιδιαίτερα αναβαθμισμένη θέση.

Υπάρχει όμως μια νομοτέλεια στο κόσμο του μεταξίου: όσο απλή φαίνεται η διαδικασία από την καλλιέργεια του κουκουλιού έως τη χειροποίητη αναπαραγωγή μεταξοκλωστή, τόσο δύσκολη είναι η μετάβαση σε μια ανώτερη τεχνική, τόσο δύσκολη είναι η μετάβαση σε μια ανώτερη τεχνική, γιατί απαιτείται ένα τεχνολογικό περιβάλλον υψηλού επιπέδου. Πρόκειται για μια πολύ εξειδικευμένη και λεπτή διαδικασία με σοβαρές τεχνικές και κοινωνικές περιπλοκές. 103

Ο Κ. Δουροῦτης, όσο χρόνο προετοιμάζει τα μεταξουργεία της Σπάρτης και της Μεσσηνίας, αλλά και αργότερα, δεν παύει να ασκεί το γενικό εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο με την Αγκώνα. Εισαφέρει στον πελοποννησιακό χώρο έχοντας εξασφαλίσει τη συνεργασία ενός απαλιού και έμπειρου τοπικού εμπόρου, τον Μιχαήλ Ιατροῦ, εκπροσώπου της «άρχουσας τάξης» του Ναυπλίου. 104 Η εμπορική συνεργασία με τον Μιχ. Ιατρό και λιγότερο με τον τσάκωμα Εμμ. Τσοῦγλο 105 στοχεύει στη διείσδυση και διεύρυνση των εμπορικών δραστηριοτήτων του Δουροῦτη στο ελληνικό βασίλειο. Από την άλλη οι δύο Πελοποννήσιοι έμποροι αποκοτούν έναν καλό και έμπειρο συνεργάτη στο χώρο του γειτονικού, γεωγραφικά, παραοικιακού ελληνοεμπορίου. Ο κ. Δουροῦτης μαζί με τον Εμμ. Τσοῦγλο υπογράφουν οκταετή σύμβαση το 1835 με την κυβέρνηση σύμφωνα με την οποία: ενοικιάζουν το δικαίωμα φοροεπιστροφής της δεκάτης της κουκουλοπαραγωγής στην Πελοπόννησο καθώς και τις εθνικές μονιές της Λακωνίας, τους παραχωρείται δωρεάν γη για την εγκατάσταση των μεταξουργιών και τέλος τους δίνεται το αποκλειστικό προνόμιο να παράγουν μετάξι Ιταλικού τύπου. 106 Πολύ γρήγορα φαίνεται ότι δημιουργούνται προβλήματα στην οικονομική συνεργασία με τον Εμμ. Τσοῦγλο εξαιτίας, κατά τον Μ. Ιατρό, των υψηλών ιδιωτικών χρεών του προς το Δημόσιο. 107 Ο Κ. Δουροῦτης και ο Μ. Ιατροῦ γίνονται επίσης οι ενοικιαστές της δεκάτης του λαδιού στον Μυστρά και στην Καλαμάτα. 108

Εχουν ήδη περιγραφεί οι περιπέτειες της οικοδόμησης, της εισαγωγής και εγκατάστασης των τεχνικών εξοπλισμού στα μεταξουργεία της Σπάρτης και της Μεσσηνίας (Νησί), σε συνδυασμό με τις προστριβές του Δουροῦτη με τους Ιταλούς τεχνίτες που μετακλήθηκαν από την Αγκώνα για την αναπλήρωση (μεταξοκλωσίδα) του πελοποννησιακού μεταξίου.

Ιταλοί τεχνίτες παλίσωσαν τα μεταξουργεία από την αρχή της λειτουργίας τους έως και το 1845 τουλάχιστον. 109

Από τη μια μεριά οι συγκρούσεις με τους Ιταλούς τεχνίτες, και από την άλλη οι τοπικοί ανταγωνισμοί αναγκάζουν τον επιχειρηματία Δουροῦτη να αναζητήσει ειδικευμένους τεχνίτες με εξαρτημένη σχέση εργασίας στην πόλη της Λιβραδίας.

Τη θέση της ιταλίδας αρχιεργάτριας Teresa Loviselli στα μεταξουργεία φαίνεται να καταλαμβάνει το 1844 μια ελληνίδα τεχνίτρια από τη Λιβραδία, ένα τόπο που είχε μακρά παράδοση στη μεταποίηση της υφαντικής ίνας (μαλλί, βαμβάκι) σε ύφασμα. Η τεχνίτρια μεταναστεύει εποχιακά από τον τόπο της, (Λιβραδία, Αθήνα, Πειραιάς - μέσο θαλάσσης [Καλαμάτα], Μεσσηνία, Σπάρτη) για 40-43 μέρες και μεροκάματο 4 δρχ. 110 Γίνεται φανερό ότι στο τοπικό επίπεδο οι κοινωνικές αντιτάσεις στην ορθολογικά οργανωμένη παραγωγή των μεταξουργιών αποτελούν δομική δυσκολία στη μεταφύτευση της αστικής μεταξουργίας του Φοομπρόνε στον αγροτικό χώρο της νότιας Πελοποννήσου.

Κύριος θετικός παράγοντας σε αυτή την επιχείρηση είναι το καλό κοινωνικό δίκτυο του Δουροῦτη που ξεκινά από τους Έλληνες που πέσαν από την παρούσα της Αγκώνας και φτάνει ως τους προύχοντες του πελοποννησιακού χώρου και τον ίδιο τον βασιλιά Όθωνα. Ένα κοινωνικό πλαίσιο αναφοράς και στήριξης που έχει αρχίσει να δημιουργείται από την εποχή της εμπορικής διασποράς των καλαρρυτινών εμπόρων στις παρυφές της ιταλικής χερσονήσου.

Η περιουσία του Κ. Δουροῦτη, από τη στιγμή που

εγκαθίσταται στον ελληνικό χώρο, δεν είναι παρά το κοινωνικό και το εμπορικό του κεφάλαιο: πιθανόν να υπήρχε και κάποια παραγοντική κτηματική περιουσία στην τουρκοκρατούμενη περιοχή των Ιωνίων. Ο Κ. Δουροῦτης χρηματοδοτεί με το εμπορικό του κεφάλαιο τα μεταξουργεία, ενώ συνεχίζει τις εμπορικές επιχειρήσεις με τον Μ. Ιατρό μεταξύ Πελοποννήσου και ιταλικής χερσονήσου, ακολουθώντας το παλιό σύστημα ανταλλαγών του 18ου αι.

Όλος ο εξοπλισμός, τεχνολογικός και υλικός κατασκευής, μαζί με τους τεχνίτες εισάγεται από την Αγκώνα. Μπορούμε να υποθέσουμε μερικώς τουλάχιστον το κόστος κατασκευής των μεταξουργιών: για 36 από τα 44 κανάλια του μεταξουργείου της Σπάρτης και 24 από τα 42 της Μεσσηνίας μαζί με τις αναπληρωτικές μηχανές απαιτήθηκαν 1.516,75 σκούδα, 111 για τα καρφιά και τη ξυλεία 590,38 σκούδα και τέλος για ναύλο μεταφοράς από την Αγκώνα 300 σκούδα. Το σύνολο χωρίς την αμοιβή του αρχιτέκτονα και των μαστόρων αθροίζεται σε 2.470,13 σκούδα (2.672 δρχ.). Για να καλύψουμε ένα μέτρο σύγκρισης σχετικά με το μέγεθος των δαπανών σημειώνουμε ότι 5000 οκ. μαλλί εκκαθάριζαν το 1835 στην Αγκώνα 745 σκούδα (827 δρχ.). 112 Η συνολική αξία των εγκαταστάσεων, ακόμη και αν έφτανε τις 4.000-4.500 δρχ. δεν είναι υπερβολική για την πάγια δαπάνη μιας τόσο «προστατευμένης» μεταποιητικής δραστηριότητας.

Το πρόβλημα όμως είναι ότι αυτή η δαπάνη επιβαρύνθηκε με τα έξοδα λειτουργίας των πρώτων ετών, χωρίς ικανοποιητικά αποτελέσματα παραγωγής σε ένα τόπο όπου το χρήμα ήταν ιδιαίτερα ακριβό.

Συνέχεια στο επόμενο φύλλο

93 Μια χαρακτηριστική εμπορική παραγγελία οικοδομικών υλικών βλ. Γ.Α.Κ. συλλογή Δουροῦτη Κ.

Δουροῦτης (Μαρθανιώτη) προς Γ. Δουροῦτη (Αγκώνα), 7 Ιαν. 1834, 234.

94 Οι εμπορικοί ανταποκριτές του Δουροῦτη εκεί είναι: Π. Αλεξανδράκης (Καλαμάτα), Αλ. Πουλάκης, Π. Αλμπανιάκης, Σ. Μαρκής (Γύθειο), Α. Κ. Κουσουλάκης (Αρεόπολη), Αν. Ηλιάδης (Κροκεές) Ε.Κ.Ι.Α. αρχείο Δουροῦτη, φκ. 10-11, 1840 - 1842.

95 Στο υλικό του αρχείου του βρίσκεται έντυπη εμπορική εγκύκλιος των Βάκκα & Μοναστηριώτη, Ναύπλιο 1/8/1845 και χφ. εμπορική εγκύκλιος του οίκου Παπαδόκη, Αθήνα 1/8/1845, στην ίδια συλλογή, φκ. 17.

96 Στην ίδια συλλογή, φκ. 11, Κ. Δουροῦτης (Αθήνα) προς Ι. Δουροῦτη (Αγκώνα), 9/21 Δεκ. 1843 φκ. 12 Ν. Μορατίτης (Σμύρνη) προς Γ. Δουροῦτη (Αγκώνα), 7/25 Ιουλ. 1842.

97 Στην ίδια συλλογή, φκ. 13, Κ. Δουροῦτης (Αθήνα) προς Ι. Δουροῦτη (Αγκώνα), 9/21 Ιουν. 1844.

98 Η τιμή αγοράς ανέβαινε από 72 λεπτά το 1843 σε 85 λεπτά το 1844, εξαιτίας των υψηλών αγγλικών δασμών, στην ίδια συλλογή, φκ. 13, Κ. Δουροῦτης (Αθήνα) προς Ι. Δουροῦτη (Αγκώνα), 14/26 Μαΐου 1844.

99 Στην ίδια συλλογή, φκ. 18, Ι. Μοναστηριώτης (Λαμία) προς Κ. Δουροῦτη (Αθήνα), 12 Ιουλ. 1846.

100 Στην ίδια συλλογή, φκ. 18, Β. Ιωσήφ (Κέα) προς Κ. Δουροῦτη (Αθήνα), 24 Απρ. 1846.

101 Χριστίνα Αγρανιώτη, Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα τον 19ο αι., Αθήνα 1986, σ. 33 κ. εξ. 102. Μαρία Χριστίνα Χατζηγιάννου, «Η τύχη...», ο.π.σ. 121 - 123.

103 L. Cafagna, Dualismo e sviluppo nella storia d'Italia, Bavena 1989, σ.κ.κ.ν.

104 Κ. Σπηλιωτάκης, Το αρχείο του Μιχαήλ Ιατροῦ (1802 - 1893), Τετράδια εργασίας Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε. 6 (1983).

105 Χριστίνα Αγρανιώτη, Οι απαρχές..., όπ. σ. 20.

106 Στο ίδιο, σ. 35.

107 Ε.Α.Ι.Α., συλλογή Δουροῦτη, φκ. 8, Μ. Ιατροῦ (Ναύπλιο) προς Γ. Δουροῦτη (Αγκώνα), 26 Μαΐου 1837.

108 Στην ίδια συλλογή, φκ. 7, Μ. Ιατροῦ (Ναύπλιο) προς Γ. Δουροῦτη (Αγκώνα), 17 Νοεμβρ. 1836.

109 Μαρία Χριστίνα Χατζηγιάννου, «Η τύχη...», ο.π.σ. 121-131.

110 Ε.Α.Ι.Α., αρχείο Δουροῦτη, φκ. 13 Π. Δημητρίου (Νησί) προς Κ. Δουροῦτη (Αθήνα), 23 Απρ. 1844 και επιστολή της ίδιας που ζητά προκαταβολή της αμοιβής της Ελένης Σουσαννίτζα (Σπάρτη) προς Κ. Δουροῦτη (Αθήνα), 14 Οκτ. 1844.

111 Στην ίδια συλλογή, φκ. 8, Μ. Ιατροῦ (Ναύπλιο) προς Γ. Δουροῦτη (Αγκώνα), 24 Μαρτ. 1837 και 26 Ιουν. 1837. Για τον τελικό αριθμό των καζανιών βλ. Κ. Σπηλιωτάκης, «Το αρχείο...», ο.π.σ. 28.

112 Στην ίδια συλλογή, φκ. 7 Μ. Ιατροῦ (Ναύπλιο) προς Δουροῦτη (Αγκώνα), 29 Οκτ. 1835.

Συνάντηση - Σύσκεψη Καλαρρυτινών Αργυροχρυσόχων

Με πρωτοβουλία της Διοικήσεως του Συνδέσμου μας και εν όψει της μετατροπής του Κληροδοτήματος Χαρίκλειας και Δημητρίου Κωσταδήμα στα Ιωάννινα και επί της οδού Δωδώνης 7 σε Λαογραφικό Μουσείο Παραδοσιακής Αργυροχρυσοχοίας και Λαϊκής Τέχνης, πραγματοποιήθηκε στο εν λόγω κτίριο, όπου και τα γραφεία πλέον του Πατριωτικού μας Συνδέσμου, στις 18 Μαΐου 1996, συνάντηση - σύσκεψη του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου με τους συμπατριώτες μας Αργυροχρυσόχους.

Σκοπός της σύσκεψης, στην οποία παρέστησαν και συμπατριώτες μας εκτός πόλης Ιωνανών (όπως ο κ. Χριστόφορος Σάμος από το Μεσολόγγι) ήταν η έκφραση απόψεων σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του Μουσείου.

Ο Σύνδεσμος θα λάβει σοβαρά υπόψιν τις επιστημονικές των εκλεκτών συμπατριωτών μας και τους ευχαριστεί θερμά για

Αποψη του Αρχοντικού των αιμνηστών Χαρίκλειας και Δημητρίου Κωσταδήμα, που σύντομα θα γίνει Λαογραφικό Μουσείο Παραδοσιακής Αργυροχρυσοχοίας και Λαϊκής Τέχνης.

την πρόθεσή τους να διαθέσουν αρκετό υλικό για το Λαογραφικό Μουσείο Παραδοσιακής Αργυροχρυσοχοίας και Λαϊκής Τέχνης που θα είναι το μοναδικό στη Δυτική και Νότια Ελλάδα. Ετσι θα τιμηθεί το

ιστορικό χωριό μας, ανέκαθεν γνωστό για την ανάπτυξη και διάδοση της Αργυροχρυσοχοίας καθώς και οι σημερινοί Καλαρρυτινοί Χρυσόχοι που βρίσκονται εγκατεστημένοι στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό.

Η σύσκεψη αυτή θα επαναληφθεί πάλι το Σεπτέμβριο, αφού πρώτα τελειώσουν οι εργασίες ανακαίνισης και διαμόρφωσης του Κτιρίου.

Λάδι στο λυχνάρι

Οι πρόσφατοι κρίκοι και ταλαιωδία αγάπης και τα κληρονομία φτερά για το Σύνδεσμάς μας και την εφημερίδα μας είναι:

ΓΙΑ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

- Εικοσι δύο χιλιάδες (22.000 δρχ.) η συγχωριανή μας κ. Γκιουλεπίνα Φαρίνα και φίλοι που διαμένουν στην Νέα Υόρκη, στη μνήμη της Ολγας Γκαρτζονίκα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) οι κ.κ. Μελίνα Διτζιοβάνα, Μαρία Καλδερόνε, Λίλα Πούσιου, που διαμένουν στην Αμερική, στη μνήμη της Ολγας Γκαρτζονίκα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «Κ.Ν.»

- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) η συγχωριανή μας κ. Σωτηρία Μπριάκου που διαμένει στην Αθήνα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Φίλιππος Μπόρος που διαμένει στη Θεσ/νίκη.
- Πέντε χιλιάδες (5.000

δρχ.) η συγχωριανή μας κ. Μαρίανθη Μπουκομάνη που διαμένει στους Φιλιάδες.

- Δύο χιλιάδες (2.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Γεώργιος Μάνθος που διαμένει στα Τρίκαλα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Για την αναστήλωση του Πολιτιστικού και Θρησκευτικού Μνημείου της Αγ. Τριάδας Καλαρρυτών:

- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) η κ. Γκιουζεπίνα Τραπάνη που διαμένει στη Νέα Υόρκη, στη μνήμη της Ολγας Γκαρτζονίκα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) η κ.κ. Μελίνα Διτζιοβάνα, Μαρία Καλδερόνε, Λίλα Πούσιου, που διαμένουν στην Αμερική, στη μνήμη της Ολγας Γκαρτζονίκα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «Κ.Ν.»

- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) η συγχωριανή μας κ. Σωτηρία Μπριάκου που διαμένει στην Αθήνα.
- Πέντε χιλιάδες (5.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Φίλιππος Μπόρος που διαμένει στη Θεσ/νίκη.
- Πέντε χιλιάδες (5.000

δρχ.) η συγχωριανή μας κ. Μαρίανθη Μπουκομάνη που διαμένει στους Φιλιάδες.

- Δύο χιλιάδες (2.000 δρχ.) ο συγχωριανός μας κ. Γεώργιος Μάνθος που διαμένει στα Τρίκαλα.

Τα «Κ.Ν.» και ο Σύνδεσμός μας ευχαριστούν θερμά όλους.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ

Στις 16 Ιουνίου 1996 ημέρα Κυριακή και ώρα 11 π.μ. στο κληροδοτήμα Χαρίκλειας και Δημητρίου Κωσταδήμα επί της οδού Δωδώνης 7 στα Ιωάννινα, του Πατριωτικού Συνδέσμου Καλαρρυτινών «Η ΠΙΝΑΟΣ», συνήλθε σε τακτική συνεδρίαση ο Φορέας Ανάπτυξης των Καλαρρυτινών, κατόπιν προσκλήσεως του Αγροτικού Συνεταιρισμού Καλαρρυτινών, ο οποίος είχε και την προεδρία του Φορέα.

Θέματα της συνεδρίασης τα παρακάτω:

1. Προβλήματα του χωριού μας
2. Περιορισμένη πορεία της Εταιρείας και
3. Περαιτέρω πορεία του άτυπου φορέα. Κατά τη συνεδρίαση που διήρκεσε άνω των τριών ωρών και στην οποία παρέστησαν ο Πρόεδρος της Κοινότητας και όλοι οι Σύνδεσμοι και σύλλογοι του χωριού μας, έγινε ευρεία συζήτηση επί των θεμάτων της ημερησίας διάταξης και όλων των προβλημάτων που απασχολούν το χωριό μας, μέσα σε καλό κλίμα, παρά τις διαφορές απόψεων που υπήρξαν σε διάφορα θέματα. Γενικά απ' όλους τονίστηκε η ομόνοια και συμπνοία με την οποία πρέπει να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα του χωριού και η αδήριτη ανάγκη διατήρησης και ενισχύσεως του Ατυπου Φορέα, ο οποίος φέτος συμπληρώνει 11 χρόνια συνεχών προσπαθειών, για το καλό του χωριού μας.

K.B.M.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΕΣ

Υστερα από 20ετή διακονία μου στον Άγιο Νικόλαο, πολιούχο του χωριού και από εμπειρία σας καλώ σ' έναν ευγενή αγώνα, όχι δύσκολο, γιατί γνωρίζω και τα προβλήματά σας, προκειμένου να κατορθώσουμε να κρατήσουμε αυτό το ιστορικότατο, μνημείο σε ικανοποιητικό σημείο, με κάποιες εργασίες ανακαίνισης, που είναι αναγκαίο να γίνουν.

Γι' αυτό σας ζητώ να προσφέρετε ότι μπορείτε για το σκοπό αυτό, γνωρίζοντας τον πόθο και την αγάπη σας για τον ιερό αυτό χώρο.

Τα προβλήματα της Εκκλησίας μας είναι σ' όλους γνωστά. Ο Άγιος Νικόλαος πάντα να σας προστατεύει, όπως και μέχρι τώρα.

Ο Ιερέας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΑΤΗΣ

Σε Ευαγγέλιο Καλαρρυτινού καλλιτέχνη ορκίστηκαν οι επαναστάτες της Ρούμελης

Ξημέρωνε η 27η Μαρτίου του 1821 και όλα ήταν έτοιμα. Η Ρούμελη, με τους οπλαρχηγούς και τα παλληκάρια, τον λαό και τον κλήρο, περίμενε τη σπίθα για να πάρει φωτιά και να σαρώσει τον Τούρκο κατακτητή.

Η σπίθα ήταν καλά κρυμμένη στη Μονή του Οσίου Λουκά Βοιωτίας. Ο Επίσκοπος Σαλώνων Ησαΐας, είχε εργασθεί σκληρά για να την κάνει φλόγα. Από τότε που 'χε πάει στην Κωνσταντινούπολη για σπουδές, από τότε που είχε γνωρίσει τον γρηγόριο τον Ε' και του φιλικούς, είχε δει το όραμα της Λευτεριάς και είχε τάξει τον εαυτό του να υπηρετήσει και την Πατρίδα εκτός από το Θεό. Φιλικός και ο ίδιος, είχε δώσει πρώτος τον όρκο στη Φιλική Εταιρεία, που 'χε ιδρυθεί με σκοπό να ενεργήσει - ευκαιρίας δοθείσης - την απελευθέρωση της Πατρίδος.

Απ' όταν γύρισε στη Ρούμελη, επίσκοπος Σαλώνων πια, χειροτονημένος από τον Γρηγόριο Ε', άρχισε να κηρύττει μυστικά την μεγάλη ιδέα και να ορκίζει στο όνομα της Φιλικής Εταιρείας, οπλαρχηγούς και παλληκάρια, προκρίτους και λαϊκούς, τη Ρούμελη όλη.

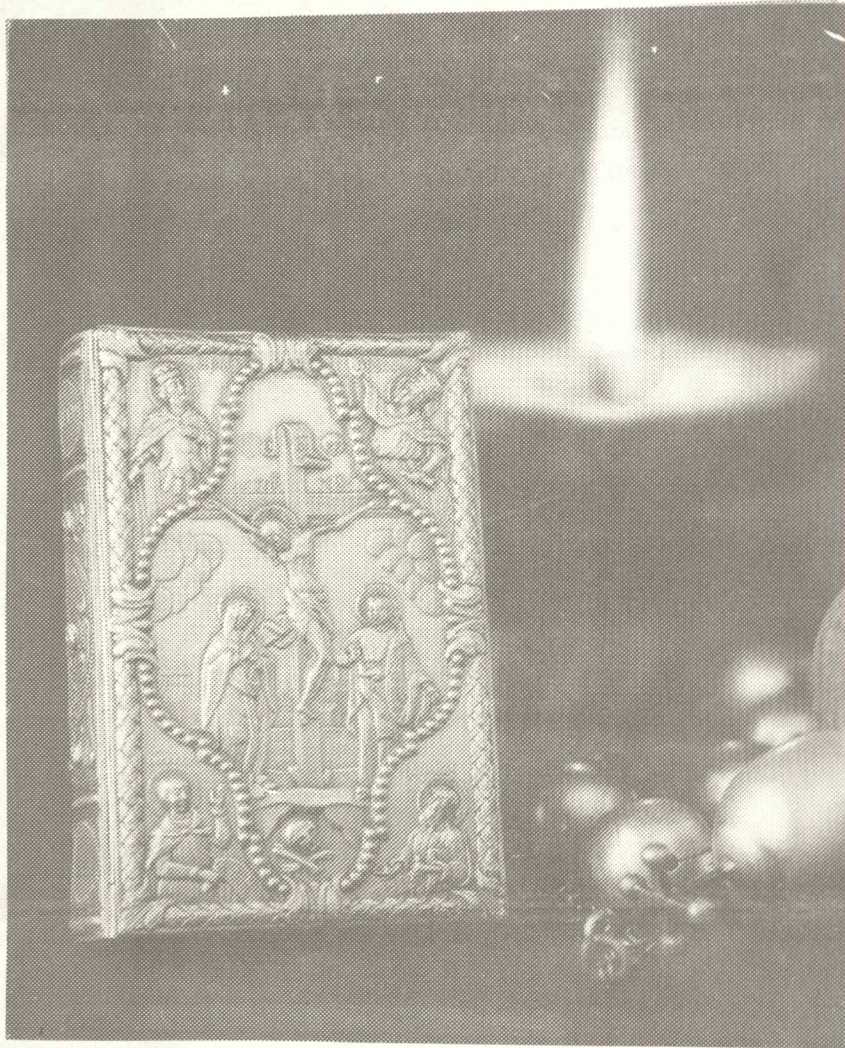
Μεγάλη η συμβολή του και ο αγώνας του 'κεινα τα δύσκολα χρόνια της σκλαβιάς. Τον ενθάρρυνε πολύ ο Γρηγόριος ο Ε' όταν του έγραφε:

«Εχεμύθιας αδελφέ, μεγίστη χρειά και προφύλαξις περί παν διάθημα οι γαρ χρόνοι πονηροί εισί...αδελφέ μου Ησαΐα. Γεώργει ακαμάτως και όλβια γεώργια δώσει σοι ο Πανύψιστος».

Απ' όταν ήρθε από τον Κωνσταντινούπολη, ο Σαλώνων Ησαΐας έφερε μαζί του ένα Ευαγγέλιο, μικρό, να χωράει στον κόρφο του, να το σκεπάζει η παλάμη του, να μη το βλέπει το μάτι του άπιστου, αλλά να το αισθάνεται η ψυχή του σκλαβωμένου Έλληνα.

Σύμβολο Θρησκείας που πάνω του έδιναν τον όρκο, της Φιλικής Εταιρείας οι Ρουμελιώτες, νά 'ναι έτοιμοι για τον μεγάλο ξεσηκωμό. Η παράδοση θέλει να 'χει ορκισθεί σ' αυτό ο Πανουριάς, ο Διάκος και ο Δυοβουνιώτης, τα πρωτοπαλλήκαρα του Παρνασσού.

Κείνο το πρωί, της 27ης Μαρτί-

Το Ευαγγέλιο του Αρχιεπισκόπου ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΣΙΜΟΥΡΗ

«Ένα Ευαγγέλιο γεμάτο Ελλάδα»

Είναι από τα μικρότερα αργυρόχρυσα Ευαγγέλια που υπάρχουν. Έχει: Υψος 11,2 εκ. - Πλάτος 7,2 εκ. και πάχος 2,5 εκ.

ου του 1821 σε μια πανηγυρική δοξολογία στη Μονή του Οσίου Λουκά, εκήρυξε την επανάσταση της Ρούμελης, ο Σαλώνων Ησαΐας. Ο ποιητής μας Βαλαωρίτης είδε τη σκηνή.

«Και πριν αρχίση ο πόλεμος, θυμήσου, ο Ησαΐας να βγη ψυλά 'ς το ξέφαντο κ' εκείθε να κηρύξει. Το φοβερόν τον όρκο μας, για να γνωρίση ο κόσμος ότι το ράσο του παπά κ' η μίτρα του Δεσπότη θα γένουν Χάρου φλάμπουρο και σκιάχτρο και σκοτάδι και κατασάρκι μελανό στην Αγία Τράπεζά μας. Όσο 'ς αυτά τα χώματα δαφνοστεφανωμένη η δουλωμένη εκκλησία το μέτωπο δε δείξη».

Και το έδειξε το μέτωπο η εκκλησία στο πρόσωπο του Σαλώνων Ησαΐα. Με το που ξεκίνησε ο Αγώνας, ζώστηκε τ' άρματα, πήρε στον κόρφο του το Ευαγγέλιο και βγήκε να πολεμήσει μαζί με όλους, πρώτος αυτός, που τους είχε μυήσει στον Αγώνα. Μαζί με τον Πανουριά κίνησαν για την Χαλκομάτα. Ο Διάκος κίνησε για την Αλα-

μάνη, και ο Δυοβουνιώτης για τη γέφυρα του Γοργοποτάμου. Ο πόλεμος είχε αρχίσει.

Αλλά πριν περάσει ένας μήνας από τότε που κήρυξε την επανάσταση, ο επίσκοπος σκοτώθηκε στις 23 Απριλίου του 1821, την ίδια μέρα που είχε διαλέξει ο χάρος να πάρει και τον Αθανάσιο Διάκο. Την μέρα π' ανθίζουν τα κλαριά κι έβγαζε η γη χορτάρι.

Τα τελευταία του λόγια ήταν «Παναγιά μου σώσε τουλάχιστον την Πατρίδα».

Πάνω του βρέθηκε το Ευαγγέλιο που δεν το 'χε αποχωριστεί ποτέ, το Ευαγγέλιο που πάνω του είχαν ακουμπήσει τις ροζισμένες παλάμες τους δουλευταδες της γης, παλληκάρια μ' ενθουσιασμό, αρματωμένοι Έλληνες, να ορκιστούν για την Πατρίδα.

Πρωτομάρτυρας, ο Σαλώνων Ησαΐας άφησε πίσω του το σπόρο του ξεσηκωμού, άφησε όμως και το Ευαγγέλιο που από την ημέρα του θανάτου του φυλάσσεται στην Ιερά Μονή Οσίου Λουκά, στη Μονή που

Γράφει:

ο Κων/νος Βασ. Μπαμπούτης

για 1050 χρόνια διαφύλαξε από ορδές κατακτητών, πλήθος ιερών κειμηλίων.

Ένα απ' όλα, και το μικρό ιερό κειμήλιο του Αγώνα του '21 που δεν είναι φλάμπουρο, δεν είναι καρυοφύλλι, είναι ο λόγος του Θεού που έδωσε με όρκο, τους σκλαβωμένους Έλληνες.

Το Ευαγγέλιο του, στο οποίο ορκίστηκαν οι Επαναστάτες της Ρούμελης, είναι ένα μικρό τετραβάγγελο, με τα κείμενα των τεσσάρων Ευαγγελιστών, με την Αποκάλυψη και τον βίο των τεσσάρων Ευαγγελιστών.

Το κείμενο είναι από τα πρώτα τυπωμένα κείμενα του 1812. Το κάλυμμα είναι από ασημί και χρυσό σκαλισμένο από τον ανεπανάληπτο Καλαρρυτινό καλλιτέχνη ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΤΣΙΜΟΥΡΗ.

Η εμπρός όψη έχει ανάγλυφη την Σταύρωση με τέσσερις προφίτες και η πίσω όψη έχει την Ανέσταση με τους Ευαγγελιστές. Εκπληκτική είναι η στάχωση του Ευαγγελίου με δύο μορφές αγίων και εξαπτέρυγα με χαραγμένο το όνομα του κατόχου «Σαλώνων Ησαΐα» (ανορθόγραφα) και την επιγραφή ΤΕΤΡ (ΑΒΑΓΓΕΛΟ) από τις πιο σπάνιες γραπτές αναφορές.

Πρωτότυπο στολίδι είναι το διακοσμητικό κεφαλάρι της στάχωσης που συγκρατεί τις σελίδες πάνω κάτω.

Η αξία του όμως είναι στον αγώνα που κουβαλάει, αχό γεμάτο ψευδή σματα από όρκους πίστωσης για την Πατρίδα και τον Αγώνα, από ήρωες, όπλων και σπαθιών γεμάτο μωρό διές από μπαρούτι, ανοιξιάτικα λουλούδια και αίμα, ο αχός της μάχης, κει στη Χαλκομάτα, όταν χτυπήθηκε ο Σαλώνων Ησαΐας.

Μοναδικό κειμήλιο, πολύτιμο φυλακτό της Μονής, γεμάτο Πατρίδα και Θρησκεία. Το Ευαγγέλιο που είχε ευαγγελίσει την Ανάσταση του Έθνους.

Είναι πλέον καιρός, να γίνει η ανάλογη έρευνα για τα Ευαγγέλια και τα άλλα καλλιτεχνικά έργα που άφησε ο μεγάλος Καλαρρυτινός καλλιτέχνης ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΣΙΜΟΥΡΗΣ.